MASARYKOVA
UNIVERZITA

PRÁVNICKÁ FAKULTA

Evidence skutečných majitelů fundací a svěřenských fondů

Diplomová práce

JOSEF TESFAYE

Vedoucí práce: doc. JUDr. Kateřina Ronovská, Ph.D.

Katedra občanského práva
obor Právo

Brno 2021

UNIVERSITAS MASARYKIANA BRUNENSIS
FACULTAS IURIDICA

Bibliografický záznam

Autor: Josef Tesfaye
Právnická fakulta
Masarykova univerzita
Katedra občanského práva

Název práce: Evidence skutečných majitelů fundací a svěřenských fondů

Studijní program: Magisterský

Studijní obor: Právo

Vedoucí práce: doc. JUDr. Kateřina Ronovská, Ph.D.

Rok: 2021

Počet stran: 102

Klíčová slova: skutečný majitel, praní špinavých peněz, svěřenský fond, fundace, evidence, veřejný zájem, právo na soukromí

Bibliographic record

Author: Josef Tesfaye
Faculty of Law
Masaryk University
Department of Civil Law

Title of Thesis: Ultimate Beneficiary Owners Register of Foundations and Trust Funds

Degree Programme: Master's degree

Field of Study: Law

Supervisor: doc. JUDr. Kateřina Ronovská, Ph.D.

Year: 2021

Number of Pages: 102

Keywords: ultimate beneficiary owner, money laundering, trust fund, foundation, register, public interest, right to privacy

Anotace

Autor po dohodě se školitelkou zúžil ohnisko práce na porovnání evidence UBO fundací a evidence UBO svěřenských fondů. Další problematické momenty právní úpravy jsou zastoupeny pouze sporadicky, zejména ve vztahu k stěžejní výzkumné otázce. Autor vymezí UBO a vývoj pojmu na unijní úrovni a vnitrostátní úrovni a provede stručný exkurz do vybraných zahraničních právních úprav, odlišně pojímajících některé aspekty evidence UBO. Analyzuje podstatu a vývoj obou sledovaných institutů s důrazem na jejich účel. Cílem této práce je analyzovat domácí úpravu evidence UBO fundací a svěřenských fondů a vyvodit závěry ohledně toho, zda by měla být rozdílná a za jakých podmínek. Pozornost bude věnována též otázce práva na soukromí, která je s oběma sledovanými instituty spojována.

Abstract

The author has narrowed down the focus of the thesis due to an agreement with the supervisor in order to compare UBO register of foundations and trust funds. Other problematic aspects of the legislation are represented in a limited way, mainly regarding the main hypothesis. The author shall define the UBO and history of the term at both EU and national level, followed by a brief recourse to selected foreign legislations, regulating certain UBO register aspects differently. The author shall analyze the core and development of both observed institutes, regarding their function. The thesis aims on analyzing domestic legislation of UBO register of foundations and trust funds, concluding whether an approach to each shall differ and if so, under what conditions. Furthermore, the thesis shall consider the right to privacy, regarding the tight connection of the main hypothesis with both aforementioned institutes.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma **Evidence skutečných majitelů fundací a svěřenských fondů** zpracoval sám. Veškeré prameny a zdroje informací, které jsem použil k sepsání této práce, byly citovány v poznámkách pod čarou a jsou uvedeny v seznamu použitých pramenů a literatury.

V Brně 29. června 2021 .....

Josef Tesfaye

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval paní doc. JUDr. Kateřině Ronovské, Ph.D. za cenné rady, usměrňování mého pracovního úsilí věcnými připomínkami a vstřícný přístup při vedení této práce. Dále bych rád poděkoval své rodině a blízkým za podporu během psaní práce i celého studia.

Obsah

Seznam pojmů a zkratek 14

1 Úvod 17

2 Institut skutečného majitele 20

2.1 Obecná definice UBO ... 21

2.1.1 Kritérium fyzické osoby ... 23

2.1.2 Vnější mezera – stát jako UBO ... 24

2.1.3 Obsah pojmu ... 26

2.1.4 Formální a materiální pojetí ... 27

2.2 Zasazení evidence do kontextu AML nástrojů ... 30

2.2.1 Akční plán v boji proti praní špinavých peněz a financování terorismu ... 30

2.2.2 AML nástroje v praktickém pojetí ... 34

3 Vymezení UBO na unijní úrovni 35

3.1 Právní úprava pojmu UBO ... 35

3.1.1 Stručná historie aneb co bylo před AML směrnicemi ... 36

3.1.2 AML směrnice ... 37

3.1.3 Akční plán aneb co bude/býti má po AML směrnicích ... 38

3.2 Exkurz do přístupu v jiných jurisdikcích a demonstrace odlišných přístupů k evidenci UBO ... 39

3.2.1 Slovensko ... 39

3.2.2 Kypr ... 41

3.2.3 Velká Británie ... 41

4 Vymezení UBO na vnitrostátní úrovni ČR 44

4.1 Vývoj právní úpravy pojmu UBO a jeho evidence ... 44

4.2 Vybrané problematické momenty právní úpravy ... 46

4.2.1 Právo na soukromí ... 47

4.2.2 Tvrdost sankcí ... 49

4.2.3 Distribuce sankcí ... 51

5 Fundace a svěřenské fondy 54

5.1 Fundace ... 54

5.1.1 Definice a typologie fundací ... 54

5.1.2 Historie fundací ... 56

5.1.3 Vztah fundací k UBO ... 57

5.2 Svěřenské fondy ... 60

5.2.1 Definice a typologie svěřenských fondů ... 60

5.2.2 Historie svěřenských fondů ... 63

5.2.3 Vztah svěřenských fondů k UBO ... 67

6 Srovnání evidence UBO fundací a svěřenských fondů 68

6.1 Soustava zákonných domněnek ... 68

6.2 Přístup veřejnosti k evidenci ... 70

6.3 Srovnání institutů ... 75

6.3.1 Kritérium veřejnosti účelu ... 75

6.3.2 Kritérium právní osobnosti ... 78

6.3.3 Právo na soukromí ... 83

7 Závěr 89

Použité zdroje 93

Monografie ... 93

Články ... 94

Elektronické zdroje ... 95

Seznam pojmů a zkratek

AML	–	proti praní špinavých peněz (z anglického „anti money laundering“)
UBO	–	skutečný majitel (z anglického „ultimate beneficial owner“)
EvO	–	evidující osoba
3. AML směrnice	–	Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES ze dne 26. října 2005 o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz a financování terorismu
4. AML směrnice	–	Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/849 ze dne 20. května 2015 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES a směrnice Komise 2006/70/ES
5. AML směrnice	–	Směrnice Evropského parlamentu a rady (EU) 2018/843 ze dne 30. května 2018, kterou se mění směrnice (EU) 2015/849 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu a směrnice 2009/138/ES a 2013/36/EU
6. AML směrnice	–	Směrnice Evropského parlamentu a rady (EU) 2018/1673 ze dne 23. října 2018 o boji vedeném trestněprávní cestou proti praní peněz
Akční plán	–	Akční plán v boji proti praní peněz a financování terorismu
Report	–	ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ posuzující, zda členské státy řádně identifikovaly trusty a podobná právní ujednání, která se řídí jejich právními předpisy, a zda se na ně vztahují povinnosti stanovené směrnicí (EU) 2015/849 COM/2020/560 final

ZESM	–	zákon č. 37/2001 Sb., o evidenci skutečných majitelů, ve znění pozdějších předpisů
RPVS	–	zákon č. 315/2016 Z. z., o registri partnerov veřejného sektor a a o zmene a doplnení niektorých zákonov
Ms. Helen S.	–	Conseil Constitutionnel [francouzský ústavní soud], rozhodnutí č. 2016-591 QPC ze dne 21. října 2016
Olsen	–	rozsudek SDEU ze dne 9. 7. 2014 ve spojených věcech E-3/13 a E-20/13
Panayi	–	Rozsudek SDEU ze dne 14. 9. 2017 ve věci C-646/15

1 Úvod

Myšlenka evidence osob, které „stojí“ za právnickou osobou nebo jiným právním uspořádáním, není v moderních právních systémem ničím novým – sahá přinejmenším k zavedení obchodních rejstříků. Podobně tomu je v případě praní špinavých peněz, financování terorismu a predikativních trestných činů.

S globalizačními tendencemi jednadvacátého století se pro tyto jevy pouze vytvořil větší prostor. Subjekty, které si přejí zastřít původ svého kapitálu (či svůj vztah k němu), mají pro toto jednání nyní možnost využít jak rozsáhlejší geografické území (není dnes obtížné využít pro svou věc právnickou osobu domicilovanou o dvanáct časových pásem jinde), tak širší paletu právních institutů. Výsledkem je kromě široké palety trestné činnosti s touto oblastí spojené ohrožení fungování finančního systému a důvěry v něj.

Evropská unie **(dále též „EU“)** se tedy prostřednictvím svých kompetencí chápe výzvy, před kterou je moderním praním špinavých peněz (a nejen jím) postavena. Vydává Anti Money Laundering **(dále též „AML“)** směrnice, vyvíjí koordinační snahy, monitoruje daňové ráje, usiluje o vzájemně kompatibilní evidenci skutečných majitelů **(dále též „UBO“)** aj.

Nachází tak odpovědi, generuje ale také další otázky. Jak dosáhnout na daňové ráje? Jak účinně provádět evidenci? Jak přistupovat k jednotlivým UBO? Kde je správná hranice mezi účelem a prostředky k jeho dosažení?

Při excerpci pramenů v rámci přípravy na sepsání této diplomové práce autor velmi rychle seznal, že nebude jednoduché vyvarovat se toho, aby se práce diplomová zvrhla v práci rigorózní. Ostatně každá z otázek uvedených v předchozím odstavci snadno vydá na samostatnou stať – práce již nejen na Právnické fakultě Masarykovy univerzity obhájené budiž toho důkazem.

Na základě doporučení školitelky tedy autor zvolil přístup divide et impera a rozhodl se zpracovat pouze úzkou výseč tématu, která nejlépe odráží jeho gramatický výklad.

Tématem práce tedy bude posouzení a porovnání evidence UBO fundací a svěřenských fondů. V první části práce autor identifikuje podstatu institutu UBO, vymezí jeho charakteristické rysy (které se pak v různých

gramatických modifikacích vyskytují v právních předpisech), určí jeho meze a zasadí jeho evidenci do kontextu AML nástrojů.

Následně autor provede vymezení UBO a vývoj termínu UBO na unijní a vnitrostátní úrovni České republiky **(dále též „ČR")** a vybraných dalších států), čehož docílí demonstrací na relevantních právních předpisech.

V další části práce autor identifikuje entity, ve vztahu k nimž na institut UBO nahlíží. Součástí této kapitoly bude i historický exkurz do vývoje obou sledovaných entit. Jakkoli může být obvykle historická část považována za nadbytečný nešvar nehistorických odborných textů, vzhledem ke stěžejní výzkumné otázce je v tomto specifickém případě historická část naprosto nezbytná pro pochopení účelu jednotlivých entit a motivací, které vedly zákonodárce (a zřejmě i EU, ačkoli ta došla k odlišnému závěru) k produkci takových předpisů, jaké jsou dnes účinné.

Vybaviv takto čtenáře dostatečným vstupním informačním kapitálem o sledovaných institutech i problematice jako takové, přistoupí autor ke stěžejným výzkumným otázkám práce. Jsou sledované instituty srovnatelné? Je srovnatelný přístup zákonodárce k úpravě evidence jejich UBO? Pokud není, jak jinak by měla být úprava koncipována? Existuje případně řešení i pro problematické momenty právní úpravy na unijní úrovni?

Autor předpokládá, že zejména ke zodpovězení předposlední otázky bude klíčové posouzení proporcionality potenciálního zásahu do práva na soukromí. Je si vědom, že tato otázka už byla metodologicky rozebrána jinými statěmi a že se odborná veřejnost přiklání k restrikci zásahu. Nebude se tedy pohružovat do opětovného rozboru této otázky a pouze na základě získaných poznatků vyvodí konkrétní závěry ohledně případů, kdy dle jeho názoru protektivní postoj k právu na soukromí vyžaduje revizi.

Další problematické momenty právní úpravy na vnitrostátní úrovni jsou zastoupeny pouze sporadicky, zejména ve vztahu k stěžejní výzkumné otázce. Především jde o situaci, kdy je v majetkové podstatě sledované entity vložen podíl v obchodní korporaci. Autor si uvědomuje, že by se tím výrazně změnilo zaměření celé práce (došlo by k odklonu od UBO společenství majetku k UBO společenství osob), primárně se tedy touto situací pokusí nezabývat.

Cílem této práce je analyzovat domácí úpravu evidence UBO fundací a svěřenských fondů a vyvodit závěry ohledně toho, zda by měla být rozdílná a za jakých podmínek.

2 Institut skutečného majitele

Ačkoli fiduciární správa majetku, která je jedním z nosných pilířů této práce, má své kořeny již v římském právu, potřeba zabývat se otázkou evidence skutečného majitele nejen tohoto majetku a institut skutečného majitele je vývojově mnohem mladší.

Obcházení správy daní a vytváření zastřených vlastnických struktur rozhodně není jen otázkou posledního desetiletí, nicméně teprve s rozmachem globalizace a tedy katalyzací růstu patologických jevů s ní souvisejících (mj. financování terorismu a praní špinavých peněz na mezinárodní úrovni) došlo k akcentaci potřeby zabývat se otázkou, kdo je skutečným majitelem majetku, subjektu, popřípadě entity bez právní subjektivity[1].

Pokles zřetelnosti hranic nejen mezi jednotlivými regiony (příkladem budiž volný pohyb kapitálu a služeb v rámci EU), ale i kontinenty, tak logicky ústí ve větší potřebu transparentnosti vlastnických struktur. Těmito otázkami se na mezinárodní úrovni zabývá kromě EU zejména Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj **(dále též „OECD“)** a Finanční akční výbor **(dále též „FATF“)**. K dosažení vyšší úrovně transparentnosti pak následně vzniká i potřeba evidence těchto údajů, potažmo možnosti přístupu k této evidenci. Než se však tato práce bude zabývat otázkou evidence, je třeba se nejprve pohroužit do rozboru samotného institutu skutečného majitele.

[1] Financial Action Task Force. The misuse of corporate vehicles, including trust and company service providers [online]. *fatf-gafi.org.* 13. 10. 2006. [cit. 26. 06. 2021]. https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/Misuse%20of%20Corporate%20Vehicles%20including%20Trusts%20and%20Company%20Services%20Providers.pdf

2.1 Obecná definice UBO

Zahraniční odborná literatura i předpisy používají termín beneficiary[2] (obmyšlený), beneficial owner[3] (obmyšlený majitel), potažmo ultimate beneficial owner[4] (konečný obmyšlený majitel). Naposledy uvedené označení v sobě použitím termínu „ultimate" zdůrazňuje konečnost potenciálního řetězce osob figurujících v organizační struktuře entity, tedy dobře zrcadlí absenci předávání majetkového prospěchu (či zprostředkování vlivu) dalším osobám.

Za použití gramatického a teleologického výkladu tedy lze dojít k závěru, že právě termín ultimate beneficial owner je pro označení rozebíraného institutu nejvhodnější a tato práce jej tedy bude nadále využívat. V českém jazyce se setkáváme s pojmy skutečný vlastník[5] a skutečný majitel – v odborných textech i v textech předpisů dominuje později jmenovaný termín skutečný majitel, kde se tedy nebude hodit cizojazyčná zkratka, bude tato práce operovat právě s termínem skutečný majitel.

Vzhledem k pluralitě právních řádů suverénních států (a to i v rámci EU, nemluvě o pluralitě mimo ni) lze s jistotou konstatovat, že univerzální definici institutu skutečného majitele bychom hledali jen velice

---

[2] Australian Taxation Office. Trust tax return instructions 2019 [online]. *ato.gov.au.* 30. 05. 2019. [cit. 26. 06. 2021]. https://www.ato.gov.au/forms/trust-tax-return-instructions-2019/?page=46

[3] Např. anglické znění článku 3 odstavce 6 Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/849 ze dne 20. května 2015 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES a směrnice Komise 2006/70/ES **(dále též „4. AML směrnice")**

[4] Např.: Secretariat of the Global Forum on Transparency and Exchange of Information for Tax Purposes, Inter-American Development Bank. A Beneficial Ownership Implementation Toolkit [online]. *oecd.org.* březen 2019. [cit. 23. 06. 2021]. https://www.oecd.org/tax/transparency/beneficial-ownership-toolkit.pdf

[5] Např. český překlad směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES ze dne 26. října 2005 o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz a financování terorismu **(dále též „3. AML směrnice").**

Pozn: v pozdějších AML směrnicích byl termín „vlastník" nahrazen vhodnějším „majitel".

obtížně – taková univerzální definice, tak jako univerzální právní řád, neexistuje[6]. Koneckonců i ve vnitrostátním právním řádu ČR existuje rozdílná definice, potažmo soustava určujících znaků, pro skutečného majitele obchodní korporace, fundace a jiného právního uspořádání[7].

Tak jako ale v právu mezinárodního obchodu leckteré skuliny, se kterými by se právní řády ani mezinárodní úmluvy nebyly bývaly schopny vypořádat, pokrývá a vyplňuje lex mercatoria (např. nejednotnost v otázce přechodu odpovědnosti za škodu na zboží, jakožto i další otázky mezinárodní přepravy zboží, nedostatečně upravené mezinárodními úmluvami, elegantně řeší INCOTERMS 2010[8]), i zde můžeme mezi

---

[6] Kostohryz, M., Mikuláš, J. *Anonymita skutečného vlastnictví a její zneužívání.* Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2013, s. 8.

[7] Např. ve vztahu k automaticky propsaným UBO:

§ 36 zákona č. 37/2001 Sb., o evidenci skutečných majitelů, ve znění pozdějších předpisů **(dále též „ZESM“).**

„(1) Do evidence skutečných majitelů se jako skutečný majitel společnosti s ručením omezeným automaticky propíše fyzická osoba, která byla zapsána

a) v rámci zápisu do obchodního rejstříku jako společník s podílem větším než 25 %, nebo

b) jako skutečný majitel právnické osoby zapisované do veřejného rejstříku, která je společníkem společnosti s ručením omezeným s podílem větším než 25 %“

srov. s § 37 ZESM

„(1) Do evidence skutečných majitelů se jako skutečný majitel svěřenského fondu, jehož svěřenský správce má bydliště, sídlo nebo pobočku na území České republiky, automaticky propíše fyzická osoba, která byla zapsána

a) v rámci zápisu do evidence svěřenských fondů jako zakladatel, svěřenský správce nebo obmyšlený, nebo

b) jako skutečný majitel právnické osoby zapisované do veřejného rejstříku, která je zakladatelem, svěřenským správcem nebo obmyšleným svěřenského fondu.“

[8] Malfiet, J. Incoterms 2010 and the mode of transport: how to choose the right term [online]. *core.ac.uk.* 2011. [cit. 26. 06. 2021]. https://core.ac.uk/download/pdf/55826221.pdf

jednotlivými úpravami skutečného majitele sledovat majoritní styčné body.

2.1.1 Kritérium fyzické osoby

Pravděpodobně nejdůležitějším z těchto styčných bodů je fakt, že skutečným majitelem je nakonec vždy fyzická osoba[9]. Pokud by UBO byla právnická osoba (nebo jiné právní uspořádání[10]), institut skutečného majitele by ztratil smysl, neboť by umožnil fyzické osobě využít anonymní skrýše za zastírající právnickou osobou nebo jiným právním uspořádáním. Ostatně i právnické osoby mohou využít modelu schránkových společností (fundací, jiných právních uspořádání) za účelem zastření své struktury.

Ke skrývání skutečného majitele v největší míře dochází u svěřenských fondů – např. vzhledem k možnosti částečného skrytí obsahu evidence skutečných majitelů (z výpisu z evidence svěřenských fondů byla donedávna patrná pouze totožnost svěřenského správce, přičemž i nyní, s příchodem evidence skutečných majitelů, je pro svěřenské fondy mnohem jednodušší utajit informace o UBO, než pro fundace) v právním prostředí ČR lze určitou formu anonymity považovat za jeden z jejich definičních znaků, podle názoru EU (ten je dobře patrný na požadavcích 5. AML směrnice[11]) i českého právního řádu i tato anonymita musí mít své meze (proto byla evidence, ač před červnem letošního roku částečně neveřejná, vůbec zřízena).

Příkladem svěřenských fondů, u nichž přípustná míra anonymity byla nepochybně překročena, jsou svěřenské fondy založené dle práva

[9] Kostohryz, Mikuláš. *Anonymita skutečného vlastnictví a její zneužívání*, s. 8.

[10] Termín, jehož užívání řeší problém odkazování na svěřenský fond, tedy entitu, potenciálně disponující vlastnostmi funkčně srovnatelných právnických osob, za současné absence právní subjektivity.

[11] Směrnice Evropského parlamentu a rady (EU) 2018/843 ze dne 30. května 2018, kterou se mění směrnice (EU) 2015/849 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu a směrnice 2009/138/ES a 2013/36/EU **(dále též „5. AML směrnice“).**

některé z jurisdikcí, notoricky nespolupracujících v daňových záležitostech[12].

2.1.2 Vnější mezera – stát jako UBO

Na tomto místě je zřejmě vhodné vytyčit oblast, kde kritérium fyzičnosti skutečného majitele naráží na své meze. Je jím skupina entit, kde ačkoli subjekt naplňuje znaky skutečného majitele, nejedná se o osobu fyzickou. Jedná se o situace, kdy je skutečným majitelem stát, některá z jeho organizačních složek či veřejnoprávní korporace[13].

Jak vyplývá z vymezení v předchozím odstavci, přijmeme-li postulát, že skutečný majitel je vždy fyzická osoba, musíme dojít k závěru, že ne všechny subjekty (a teoreticky i jiná právní uspořádání – zákon nevylučuje založení svěřenského fondu státem, jeho organizační složkou nebo veřejnoprávní korporací aj.[14]) mají skutečného majitele.

Takovými subjekty bude zejména „*stát, územní samosprávné celky, společnosti vlastněné státem, ale i politické strany a hnutí, církve a náboženské společnosti, odbory, SVJ*“ aj.[15], přičemž přinejmenším u některých z prvků uvedeného výčtu je takovýto přístup k jejich UBO nelogický, ba dokonce nežádoucí[16].

Nacházíme tedy vnější mezeru právní úpravy pojmu skutečný majitel v českém právním prostředí s ohledem na požadavek, aby byl

---

[12] EU vede „černou listinu“ nespolupracujících jurisdikcí (EU Tax Haven Blacklist), každoročně ji aktualizuje, notoricky známými státy, které na listině pravidelně figurují, jsou např. Panama a Seychely.

[13] Z pozitivněprávního hlediska tuto situaci vylučuje fikce stanovená v § 7 ZESM. Při zamyšlení nad definicí termínu právní fikce, či jen termínu fikce, se však nelze ubránit úvahám, že tuto otázku nelze uspokojivě vyřešit pouhým vystříháním se jejího řešení.

[14] § 28 an. zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění pozdějších předpisů.

[15] § 7 ZESM.

[16] Srov. SVJ a bytové družstvo.

Ronovská, K. Evidence skutečných majitelů „v mlze“ [online]. *Bulletin-advokacie.cz.* 25. 05. 2018 [cit. 23. 06. 2021]. http://www.bulletin-advokacie.cz/evidence-skutecnych-majitelu-v-mlze?browser=mobi

skutečný majitel vždy fyzickou osobou. Je přece také možné, aby funkce UBO[17] vykonával třeba právě stát nebo některá z jeho organizačních složek[18].

Dle ustanovení zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění pozdějších předpisů, *„může stát založit nebo se účastnit založení pouze v případě akciové společnosti, ústavu, nadace nebo nadačního fondu“*[19]. Už tato informace samotná připouští pochybnosti o axiomatické pozici tvrzení, že skutečným majitelem je vždy fyzická osoba.

V soukromoprávních vztazích pak stát vystupuje jako právnická osoba – nelze tedy vyloučit jeho pozici skutečného majitele. Nejinak tomu je v případě územně samosprávných celků, obcí a krajů. Tyto veřejnoprávní korporace jsou způsobilé samostatně hospodařit se svým majetkem. Tím pádem tedy mohou získat *„přímý nebo nepřímý podíl na hlasovacích právech, který významně převyšuje podíly na hlasovacích právech ostatních osob, zejména je-li větší než 25 %“*[20] a funkčně tak naplnit literu příslušného ustanovení ZESM o koncovém vlivu v korporaci[21].

Dle Metodického pokynu č. 3 Finančního analytického úřadu **(dále též „FAÚ“)**, určeného povinným osobám, č.j.: FAU-30944/2017/03, v aktualizovaném znění ze dne 17. května 2017 *„v případě obcí a vyšších územních samosprávných celků a jimi zřizovaných institucí, stejně jako u*

---

[17] Autor se záměrně vyhýbá formulaci „byl UBO“, neboť jak bylo stanoveno v podkapitole 2.1.1, chybí zde naplnění kritéria fyzické osoby.

[18] Jedná se přitom o poměrně obsáhlou množinu - zejména o státní a veřejné fondy, ústavy veřejného práva, příspěvkové organizace obcí a krajů, školské právnické osoby a *„další právnické osoby zřizované samostatnými zákony, které mají majetkový základ a stanovený účel“*.

Ronovská, K., Lavický, P., Dávid, R. a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654), Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1329.

[19] § 28 a § 29 zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění pozdějších předpisů.

[20] § 4 odst. 3 ZESM.

[21] I když jej stricto sensu z pozice UBO vylučuje § 7 písm. a) ZESM. Situaci částečně řeší § 5 odst. 1 b) ZESM.

státních orgánů a jimi zřizovaných institucí či státních podniků nelze fakticky o skutečném majiteli uvažovat.“[22]

Tento právní názor FAÚ zřejmě vyplývá z ústavněprávního pojetí problematiky tak, že moc vychází z lidu, a tedy skutečným majitelem majetku, na němž jako UBO figuruje organizační složka státu nebo veřejnoprávní korporace, je ve výsledku lid jako celek; není tudíž možné nalézt fyzickou osobu, která by byla skutečným majitelem, respektive jsou skutečným majitelem všechny fyzické osoby, tvořící lid, a tedy evidence ztrácí smysl.

Kategorické odmítnutí existence skutečného majitele u jakéhokoli majetku vlastněného veřejnoprávním subjektem nicméně dle názoru autora příliš zjednodušuje situaci a vytváří nebezpečný prostor pro obcházení evidenčních snah ze jména s ohledem na veřejné prostředky[23]; otázka evidence skutečného majitele ve veřejnoprávním pojetí je předurčena širšímu vědeckému diskurzu, k němuž má tato práce mj. za cíl přispět.

2.1.3 Obsah pojmu

V předcházejících podkapitolách byl vymezen personální substrát pro UBO, tedy fyzickou osobu. Nyní je žádoucí kvalifikovat povahu jeho postavení, potažmo činnosti. Při otázce určení, kdo je UBO, se zohledňuje jak kritérium, kdo má z entity příjmy (např. u svěřenského fondu je to obmyšlený), tak kdo je schopen fakticky řídit její činnost (např. u svěřenského fondu je to správce). Toto dvojí naplnění definičních znaků dobře ilustrují ustanovení v letošním červnu účinnosti nabyvšího ZESM[24].

---

[22] Finanční analytický úřad. Metodický pokyn č. 3 Finančního analytického úřadu, určený povinným osobám, č.j.: FAU-30944/2017/03, v aktualizovaném znění ze dne 17. května 2017 [online]. *financnianalytickyurad.cz.* 17. 05. 2017. [28. 06. 2021]. https://www.financnianalytickyurad.cz/download/FileUploadComponent-1750233108/1495011685_cs_metodicky_pokyn_c_3_zjistovani_skutecneho_majitele.pdf

[23] Kostohryz, Mikuláš. *Anonymita skutečného vlastnictví a její zneužívání*, s. 28.

[24] § 2 písm. c) až e) ZESM.

2.1.4 Formální a materiální pojetí

Přístup k výkladu pojmu skutečný majitel lze rozdělit do dvou větví – materiálního a formálního pojetí[25]. Formální pojetí, jak jeho název napovídá, vyžaduje pro kvalifikaci osoby coby UBO určitou zákonnou formu jeho postavení. Základní složkou formálního pojetí UBO je tedy tvrzení, že aby mohla osoba vykonávat koncový vliv či být koncovým příjemcem, musí mít určité zákonem uznané (tj. v právním předpisu exaktně definované[26]) pravomoci k výkonu tohoto vlivu nebo příjmu.

Příkladem této právem uznané pravomoci může být typicky vedoucí postavení v některém orgánu právnické osoby či právního uspořádání[27]. Ohledně koncového příjmu by pak např. v případě svěřenského fondu mohlo jít o osobu obmyšleného, uvedenou ve statutu svěřenského fondu, která by přitom ale mohla prospěch dále předávat.

Výhodou formálního pojetí je bezesporu jeho jednoduchost[28]. Např. pouhým nahlédnutím do obchodního rejstříku může i osoba bez právnického vzdělání či jakýchkoli pravomocí či oprávnění k nahlížení do (pozn.: před prvním červnem letošního roku) neveřejné části evidence snadno určit, kdo je skutečným majitelem právnické osoby dle formální definice; jednoduše si přečte jména osob ve vedoucím postavení, která jsou v rejstříku uvedena – díky principu materiální publicity jí pak nemůže být k tíži, pokud by po nezbytné náležité péči již nepodnikala další kroky. Toto pochopitelně neplatí u akciových společností, kde z obchodního rejstříku není možné zjistit totožnost skutečného majitele (či spíše majitelů), ale pouze dozorčí rady a představenstva[29].

Prakticky ale tento přístup naráží na řadu zásadních problémů – jedním z nich je jev zvaný nominee director (dosazená osoba s koncovým

---

[25] Kostohryz, Mikuláš. *Anonymita skutečného vlastnictví a její zneužívání*, s. 8.

[26] ibid.

[27] ibid.

[28] ibid.

[29] Zajímavá může být také situace, kdy má s.r.o. např. 100 společníků a každý z nich drží jednoprocentní podíl – dle formální definice skutečného majitele by tak byli skutečným majitelem všichni společníci, čímž dochází k ohrožení smyslu celého pojmu UBO. Stejně tak v sobě zajímavý právní problém skrývá situace, kdy zahraniční právnická osoba, která vydává akcie na doručitele, zřídí v ČR odštěpný závod, či (chceme-li se více přiblížit tématu této diplomové práce) fundaci či svěřenský fond.

vlivem)[30]. Taková osoba, zapsaná v obchodním rejstříku např. coby jednatel společnosti, ani zdaleka nemusí být osobou, která chod právnické osoby fakticky řídí. V žádném případě není vyloučeno, aby tato osoba pouze (obvykle za úplatu) přijímala pokyny někoho v pozadí, kdo přitom není se subjektem formálně nijak spojen[31].

Stejně tak zdaleka ne každá osoba, určená na základě svého postavení ve společnosti jako UBO, disponuje potřebným koncovým vlivem či získává takový koncový příjem, aby ji bylo možné bez dalšího považovat za UBO (dle Frolíka a Havla půjde např. „*o některé tiché společníky, reprezentanty fundací či držitele většího množství emitovaných dluhopisů*“[32]). Mějme tedy tímto odstavcem za prokázané, že pro dosažení účelu evidence UBO se prvoplánové využívání formálního pojetí nehodí.

Dalším, a naštěstí v současných právních úpravách rozšířenějším, přístupem k UBO, je takzvané materiální pojetí. Názorným příkladem materiálního pojetí je ustanovení § 2 ZESM[33]. Jak je z citace patrné, oproti

---

[30] Kostohryz, Mikuláš. *Anonymita skutečného vlastnictví a její zneužívání*, s. 18.

[31] Existují zahraniční jurisdikce, kde je přímo vyžadováno, aby international business-company měla např. jednoho z jednatelů s trvalým pobytem v dotčeném státě. Konkrétně jde například o Singapur – zde je tedy v naprosté většině případů nominee director přímo nezbytností (mechanismus je zde demonstrován na korporaci, nikoli fundaci či jiném právním uspořádání, to však v tomto případě není podstatné, neboť korporace stejně dobře poslouží pro osvětlení celého mechanismu) – jeho činnost je v praxi běžně nabízena jako placená služba.

What is a Nominee Director and why might I need to use one? [online]. *sleek.com.* [29. 06. 2021]. https://sleek.com/sg/resources/what-is-a-nominee-director-and-why-might-i-need-to-use-one/

[32] Frolík, M., Havel, B. Král UBO mezi námi, aneb úvodní zamyšlení nad novým zákonem o evidenci skutečných majitelů. *Právní rozhledy*. 2021, č. 7, s. 229.

[33] § 2 písm. c) až e) ZESM.

„c) koncovým příjemcem osoba, která může mít přímo nebo nepřímo prostřednictvím jiné osoby nebo právního uspořádání podstatnou část z celkového majetkového prospěchu tvořeného při činnosti nebo likvidaci právnické osoby nebo tvořeného při správě nebo zániku právního uspořádání (dále jen „prospěch“), a tento prospěch dále nepředává,

formálnímu pojetí UBO se materiální pojetí vypořádává i s problematikou dosazených osob (alespoň těch, u kterých je toto dosazení známé nebo zjistitelné) coby funkcionářů právnické osoby nebo jiného právního uspořádání.

Nesleduje totiž pouze existenci právem poznané a pro výkon vlivu nebo získávání prospěchu uznávané funkce, ale faktický výkon vlivu či přijímání prospěchu. Kritériem tedy není, zda fyzická osoba zastává určitou funkci (a je jako osoba zastávající takovou funkci vedena v příslušné evidenci), ale zda tuto funkci fakticky vykonává bez pokynů někoho jiného, a to přímo nebo nepřímo. Ohledně přijímání prospěchu je situace obdobná – podmínkou pro naplnění definice UBO dle citovaného předpisu je, aby fyzická osoba nepředávala prospěch nikomu dalšímu. V takovém případě by se jednalo o jakéhosi dosazeného obmyšleného, který by pak mohl být dohodou s UBO zavázán k tomu, předávat mu prospěch[34].

Z předchozího odstavce vyplývá, že formální pojetí UBO lépe reflektuje účel, kvůli kterému je problematika zjišťování UBO vůbec zkoumána a evidence UBO následně kodifikována.

Nevýhodu materiálního pojetí lze odhalit, uvážíme-li, komu vlastně její účel nejméně vyhovuje. Existují fyzické osoby, jejichž zájmem je z různých důvodů jejich identitu coby UBO utajit a co nejvíce zastřít vlastnickou strukturu osob a právních uspořádání, která fakticky řídí a generují z nich prospěch. Tyto osoby pak budou usilovat o obcházení pravidel pro determinaci a evidenci UBO (například prostřednictvím služeb dosazených osob).

Fakt, že se činnost mezinárodních organizací, činnost EU i vnitrostátních zákonodárců, zabývá tvorbou předpisů upravujících evidenci skutečných majitelů a AML předpisů obecně, svědčí o tom, že

---

d) osobou s koncovým vlivem osoba, která může bez pokynů jiného přímo nebo nepřímo uplatňovat rozhodující vliv v právnické osobě nebo na správu právního uspořádání,

e) skutečným majitelem každá fyzická osoba, která je koncovým příjemcem nebo osobou s koncovým vlivem,“

[34] Zcela nový problém tedy vzniká, připustíme-li existenci nominee beneficienta u svěřenského fondu (tím by byla dokonale obejita evidence UBO); není také zcela jasné řešení situace, kdy dosazená osoba zemře a tato situace není v její nominee smlouvě upravena.

k obcházení pravidel a manifestaci snah zastřít vlastnickou strukturu stále dochází a implikuje domněnku, že tyto snahy stále mohou být úspěšné.

Úskalí materiálního pojetí UBO lze tedy spatřovat v tom, že lze jen obtížně dosáhnout stoprocentní jistoty v tom, zda byl UBO opravdu správně zjištěn, nebo se skutečnému UBO podařilo svou identitu opět úspěšně zastřít. To už se ale dostáváme k otázce materiální pravdy, lze tedy uzavřít, že maximální možná zákonodárná iniciativa k odhalení skutečného UBO, zosobněná v materiálním pojetí UBO, je nesrovnatelně lepší než formální pojetí UBO[35].

Je na místě zmínit také kombinovaný přístup k určování UBO (Kostohryz a Mikuláš jej doporučují), kdy se formální pojetí uplatní ve chvíli, kdy není možné uplatnit pojetí materiální, a naopak materiální pojetí ve chvíli, kdy se formální pojetí nehodí[36]. Příkladem tohoto přístupu je požití vyvratitelné domněnky v § 4 odst. 2 ZESM – ten stanoví vyvratitelnou domněnku (tato domněnka bude vyvrácena, pokud se ukáže, že existuje UBO dle materiálního pojetí), že *„osobou s koncovým vlivem v jiné než obchodní korporaci a v bytovém nebo sociálním družstvu je každá fyzická osoba, která je členem jejich statutárního orgánu“*.

2.2 Zasazení evidence do kontextu AML nástrojů

Byly identifikovány jednotlivé aspekty UBO, jakožto i limity pro jeho sledování. Nyní je žádoucí zasadit UBO, respektive jeho evidenci, do kontextu AML nástrojů v unijním pojetí.

2.2.1 Akční plán v boji proti praní špinavých peněz a financování terorismu

Tak jako se bez ustání vyvíjí způsoby a praxe praní špinavých peněz, tak i EU se záměrem tuto praxi potírat nemůže ve svých snahách ustrnout. Jelikož aktualizace směrnic (a jejich následná implementace) by s nežádoucí praxí nestíhala držet krok, vydávají unijní orgány i další dokumenty (třebaže s nižší právní silou, ba dokonce spíše doporučující a koordinační povahy), které mají cíl potírání praní špinavých peněz podpořit.

[35] Kostohryz, Mikuláš. *Anonymita skutečného vlastnictví a její zneužívání*, s. 11.

[36] Kostohryz, Mikuláš. *Anonymita skutečného vlastnictví a její zneužívání*, s. 10.

Dokumentem, na němž lze dobře ilustrovat zasazení evidence UBO do soustavy AML nástrojů je právě *Akční plán v boji proti praní peněz a financování terorismu* **(dále též „Akční plán").** Tento dokument, vydaný EK, aby více posílil koordinaci, kontrolu a zvýšil tak efektivitu AML boje, je vystavěn na následujících šesti pilířích[37].

1) Účinné uplatňování právních předpisů EU

   Unijní předpisy, zabývající se evidencí UBO, tedy v tuto chvíli 5. AML směrnice (která ale ve značné míře rozšiřuje 4. AML směrnici, neboť už ta vyžadovala evidenci UBO, zatímco 5. AML směrnice původní evidenční požadavek krom dalšího rozšířila o kritérium veřejnosti), jsou vybaveny lhůtou k implementaci do vnitrostátních právních řádů členských států EU. EU prostřednictvím Evropské komise **(dále též „EK")** pozorně sleduje rychlost (či spíše včasnost) a kvalitu implementace svých předpisů. Následkem nedostatků implementace 5. AML směrnice bylo zahájení řízení EK proti 8 členským státům, které směrnici neimplementovaly ve lhůtě do 10. ledna 2020[38].

2) Jednotný soubor pravidel EU

   Ačkoli se EU v 5. AML směrnici pokouší poskytnout obecný interpretační rámec, dochází v jednotlivých vnitrostátních právních řádech členských států k rozdílným implementačním výsledkům (což může být způsobeno rozdílným pojetím UBO jako takového či povahy jednotlivých právních institutů, např. některých druhů

---

[37] Informativní materiál ke 29. schůzi jednání představenstva ČAK [online]. *cak.cz.* 19. 5. 2020. [cit 24. 06. 2021]. https://www.cak.cz/assets/priloha_10_2020_05.pdf

Pozn.: Následující výčet parafrázuje rozbor Akčního plánu dle ČAK (a především z něj vyvozuje závěry ve vztahu k evidenci UBO), zdroj uvedený v této citaci se tedy vztahuje ke všem 6 bodům níže.

[38] ČTK. EK hrozí postihem osmi zemím, které neplní pravidla směrnice AML [online]. *Advokátní deník.* 12. 02. 2020. [cit. 11. 06. 2021]. https://advokatnidenik.cz/2020/02/12/ek-hrozi-postihem-osmi-zemim-ktere-neplni-pravidla-smernice-aml/

Treuhandu[39]). To má za následek obtíže při aplikaci vnitrostátních předpisů jednotlivých členských států na právní situace interteritoriální povahy (např. roztříštěná korporátní struktura s množstvím dceřiných společností domicilovaných na území EU i mimo něj), ačkoli vnitrostátní předpisy jsou výsledkem implementace týchž unijních předpisů. EU tedy v letošním roce hodlá vydat *Single Rulebook*, interpretačně unifikující nařízení, které má za cíl ukončit zmatky ohledně evidovaných údajů (a ohledně otázky, u kterých osob a jiných právních uspořádání údaje o UBO vůbec evidovat).

3) Dohled na úrovni EU

Kontrola dodržování pravidel vzešlých z vnitrostátních AML předpisů spadá do odpovědnosti členských států – např. v případě ČR podléhá identifikace a kontrola klienta dle AML zákona[40] (respektive kontrola jejího provádění a přijímání oznámení z ní vzešlých) kontrole Finančního analytického úřadu[41] (nyní samostatný, dříve součást Ministerstva financí), a správa evidence UBO zase spadá pod kontrolu Ministerstva spravedlnosti. EK tedy nyní připravuje zřízení orgánu, supervidujícího dodržování pravidel na unijní úrovni.

4) Koordinační a podpůrný mechanismus pro finanční zpravodajské jednotky členských států

Stejně jako zřízení dozorčího orgánu je také třeba finančním zpravodajským jednotkám jednotlivých států umožnit efektivní koordinaci jejich postupu. V ČR je touto finanční zpravodajskou jednotkou právě FAÚ. Je nabíledni, že bez informací, které může jednotka získat právě z evidence UBO (ať už vnitrostátní, nebo

[39] Ronovská, K., Pihera, V. Rozpaky nad evidencí skutečných majitelů [online]. *Advokátní deník.* 31. 5. 2021. [cit. 11. 06. 2021]. https://advokatnidenik.cz/2021/05/31/rozpaky-nad-evidenci-skutecnych-majitelu/#_ftn10

[40] § 7 an. zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů **(dále též „AML zákon")**.

[41] § 18 AML zákona.

mezinárodně kompatibilní a přístupné), by koordinace a především efektivita postupu zpravodajských jednotek utrpěla značnou újmu a úspěšnost postupu by tak byla víceméně dílem náhody (uvážíme-li, že pro finanční kriminalitu je relevantní i časový faktor[42]).

5) Prosazování trestněprávních předpisů a výměny informací na úrovni EU

Prosazování trestněprávních předpisů nesouvisí ani tak s evidencí UBO jako takovou, i když výhledově bude velkým tématem pro 6. AML směrnici[43], která se trestněprávní AML úpravou ve značné míře zabývá (a týká se určité míry harmonizace minimálního standardu těch finančně kriminálních činů, které by měly být trestné ve všech členských státech EU[44]), jako spíš s přeshraniční justiční spoluprací. Náležitá výměna informací, která je v rámci mezinárodní policejní a justiční spolupráce při potírání AML klíčová, je nicméně stěžejní i pro evidenci UBO (a naopak výměna spolehlivých informací z jednotlivých vnitrostátních evidenčních systému je nezbytná pro efektivní rozkrývání struktur páchajících nejen finanční kriminální činnost). Akční plán předvídá též roli soukromého sektoru. I pro něj bude rozvoj výměny informací (respektive veřejná přístupnost spolehlivých informací z veřejných rejstříků členských států) nezbytný, uvážíme-li, jaké jsou na vnitrostátní evidující osoby **(dále v textu též „EvO")** kladeny požadavky ve věci uvedení svých UBO do evidence, přičemž tito jsou často domicilováni v zahraničí.

6) Úloha EU na světové scéně

Mezinárodní aspekt nutnosti evidence UBO je ještě více akcentován tím, že se EU aktivně podílí na utváření celosvětových standardů v AML a v boji proti financování terorismu. EU má zájem na tom, vystupovat v mezinárodním měřítku jako jednotný subjekt (což jen podporuje nutnost vzájemně kompatibilní evidence UBO jednotlivých členských států). Zároveň EU identifikuje vysoce

[42] Např. § 20 AML zákona.

[43] Směrnice Evropského parlamentu a rady (EU) 2018/1673 ze dne 23. října 2018 o boji vedeném trestněprávní cestou proti praní peněz **(dále též „6. AML směrnice")**

[44] Čl. 5. preambule 6. AML směrnice.

rizikové třetí země (to se pak projevuje například při určení vhodné hloubky kontroly obchodního partnera povinnou osobou dle AML zákona). Takový seznam vysoce rizikových zemí by byl zcela zbytečný, pokud by povinné osoby dle AML zákona nebyly schopny z evidence UBO zjistit potřebné údaje o potenciálně rizikových obchodních partnerech.

Lze tedy uzavřít, že nezbytnost evidence UBO v AML boji je nesporná. Otázka formy, kvality (a intenzity) jejího provedení bude předmětem dalších částí práce.

2.2.2 AML nástroje v praktickém pojetí

Akční plán obecně vymezuje cíle a pilíře AML boje. Prakticky pak lze hovořit o dvou složkách – interaktivní složce soukromoprávních subjektů a veřejné moci a povinné iniciativě soukromoprávních subjektů.

Stěžejním nástrojem této složky AML prostředků je právě evidence UBO. Evidující osoby předkládají (nebo dříve předložily a došlo k jejich průpisu) správci evidence požadované údaje o svých UBO. Ty pak podléhají kontrole (ponechme podkapitole o problematických momentech vnitrostátní právní úpravy evidence UBO v ČR, nakolik vhodně je proces kontroly a zejména případné řízení o nesrovnalosti řešen) veřejné moci a je s nimi dále nakládáno.

Druhým významným AML prostředkem je nepřímé zapojení soukromoprávních subjektů do evidence UBO. Zákonodárce stanovuje výčtu osob vpravdě leviathanských rozměrů, uvedených v § 2 AML zákona, povinnosti identifikace a kontroly klienta – při tom jsou povinné osoby povinny ověřit správnost klientem (tedy EvO) tvrzených údajů, případně, pokud narazí na jakoukoli nesrovnalost, upozornit svou kontaktní osobu, která pak podnikne příslušné kroky, popřípadě uvědomí finanční zpravodajskou jednotku (FAÚ).

Postup tedy nakonec opět převezme veřejná moc, odpovědnost za prvotní iniciativu zde je nicméně přenesena na soukromoprávní subjekt (u nějž je největší šance, že přijde s potenciálně závadným jednáním do styku). Není zde tudíž pochyb o přínosu zapojení soukromoprávních subjektů, tedy veřejnosti, do boje proti praní špinavých peněz (jehož složkou je, jak bylo prokázáno výše, právě i evidence UBO).

3 Vymezení UBO na unijní úrovni

Jak bylo naznačeno v úvodní kapitole, pro komplexní termín UBO je na rozdíl od kupříkladu gramaticky banálního termínu „vražda“ (ponechme stranou otázku diametrálně odlišného stupně závažnosti významu, který v sobě onen termín nese), obtížné najít univerzální definici, a i pokud by byla taková nalezena, stále na ni mohou být různými jurisdikcemi aplikovány různé výklady, což povede k rozdílným výsledkům[45].

Cílem EU však je vystupovat navenek, alespoň co do přístupu k AML, jako jeden subjekt (viz 6. pilíř Akčního plánu); EU tedy stojí před výzvou přinejmenším harmonizovat (nabízí se otázka, zda by efektivnějším řešením nebyla unifikace, dle práva EU nicméně není zpravidla možné členským státům jednostranně „nadiktovat“ znění vnitrostátních předpisů[46]) definice UBO v jednotlivých členských státech a v brzké době (dle 2. pilíře Akčního plánu) harmonizovat též jejich evidenci. K harmonizaci prve jmenovaného, tedy definice UBO, slouží relevantní ustanovení 5. AML směrnice[47].

3.1 Právní úprava pojmu UBO

Stěžejním bodem právní úpravy UBO v unijním pojetí se jeví být materiální definice obsažená v čl. 3 odst. 6 5. AML směrnice, dle níž je *„skutečným majitelem fyzická osoba nebo osoby, které v konečném důsledku vlastní nebo kontrolují klienta, nebo fyzická osoba nebo osoby, jejichž jménem se transakce nebo činnost provádí…“*. Článek pokračuje nastavením parametrů, podle nichž lze pro jednotlivé entity konstruovat mechanismy určení UBO (typicky právní domněnky).

---

[45] Frolík, Havel. Král UBO mezi námi, aneb úvodní zamyšlení nad novým zákonem o evidenci skutečných majitelů s. 235.

[46] Proti tvrzení, že jde ze strany EU o jednostranné diktování, svědčí i vyznění nálezu pléna Ústavního soudu ze dne 26. 11. 2008, sp. zn. *Pl.ÚS 19/08* (známý též jako nález týkající se *Lisabonské smlouvy*), bod 107., bod 113 (třetí odrážka) aj.

[47] V rámci vývoje předpisu, tedy 3., 4. a 5. AML směrnice, zaznamenala i definice UBO určité změny přinejmenším co do své textace, tento vývoj však bude předmětem samostatné podkapitoly, pro účely definice UBO v aktuálním EU kontextu je relevantní pouze nejnovější verze předpisu.

3.1.1 Stručná historie aneb co bylo před AML směrnicemi

S termínem „beneficial owner“, tedy UBO, se vůbec poprvé setkáváme v *Protokolu z roku 1966 k Dohodě USA a UK proti dvojímu zdanění z roku 1945*[48]. Ve vysvětlivkách k dohodě se stanoví, že: *„ohledně osvobození od daně z dividend, úroků a poplatků…v zemi původu nebude již záležet na tom, zda je příjemce daňovým subjektem v jiné zemi, ale bude záležet na tom, zda je daňovým subjektem v jiné zemi UBO*[49]*.*

Ze strany OECD, tedy organizace, která je spolu s FATF jednou z předních mezinárodních organizací, které se dnes problematikou AML (a tedy i UBO) zabývají, se s termínem UBO poprvé setkáváme v *Model Double Taxation Convention on Income and Capital 1977,* tedy *Vzorové úmluvě proti dvojímu zdanění OECD.* Zde, jak bylo rozebráno v definiční podkapitole, je jako skutečný majitel pojata nikoli osoba, která je schopna právnickou osobu nebo jiné právní uspořádání kontrolovat, ale osoba, která z ní generuje příjmy[50].

Tato vzorová úmluva měla, nomen omen, poskytnout rámec pro úpravu mezinárodního zdanění, respektive omezit možnost zneužívání daňových výhod skrze zastírání skutečného majitele dosazenými osobami[51]. V konečném důsledku nicméně zmínka o UBO v naposledy citované vzorové úmluvě položila základy i pro vznik pozdějších regulací,

---

[48] Du Toit, C. The Evolution of the Term „Beneficial Ownership“ in Relation to International Taxation over the Past 45 Years. *Bulletin for International Taxation.* 2010, roč. 64, č. 10, s. 500.

[49] ibid.

Pro případ nepřesnosti překladu vzhledem k nezbytnosti správného znění pro podkapitolu přikládá autor též původní znění: „*Relief from tax on dividends, interests and royalties... in the country of origin will no longer depend on whether the recipient is subject to tax in the other country, but will depend on the income being beneficially owned by a resident of the other country.*“

[50] ibid.

[51] „*The limitation of tax in the State of source is not available when an intermediary, such as an agent or nominee, is interposed between the beneficiary and the payer, unless the beneficial owner is a resident of the other Contracting State.*“

Čl. 10 odst. 12 *OECD Model Double Taxation Convention on Income and Capital 1977*.

zabývajících se AML, evidencí UBO a tedy dalece přesahujících daňové důvody.

3.1.2 AML směrnice

Termín skutečný vlastník (přiléhavější „majitel" se poprvé objevil až v překladu 4. AML směrnice) se v unijních AML směrnicích poprvé vyskytl ve 3. AML směrnici, přičemž k akcentaci jeho významu došlo až ve 4. AML směrnici spolu s požadavkem na jeho (ač neveřejnou) evidenci.

Čl. 3 odst. 6 písm. b) ve 4. AML směrnici zahrnoval výčet UBO u svěřenských fondů a umožňoval tak určitou interpretační volnost. 5. AML směrnice pak ve věci definice UBO (nikoli ve věci veřejnosti evidence UBO, tam jsou změny pochopitelně rozsáhlejší, uvážíme-li, že jde o těžiště celé směrnice) pouze explicitně zavádí princip „*zapiš každého, kdo šel kolem*[52]", když před demonstrativní výčet osob, které by mohly být UBO, vkládá „*v případě svěřenských fondů všechny následující osoby*[53]".

Důvody pro zavedení zápisu každého, kdo šel kolem, v případě svěřenských fondů a jiných právních uspořádání, lze dovodit zejména z druhé poloviny bodu 27 preambule k 5. AML směrnici[54]. EU si uvědomuje náchylnost právě svěřenských fondů[55] a podobných právních uspořádání k trestné činnosti, jíž mají AML předpisy zabránit.

Vzhledem k možnému formálnímu nepropojení zakladatele (zvláště v případech, kdy je tento zároveň obmyšleným) s majetkem do fondu vloženým, se totiž právě tento institut nabízí jako vhodná „schránka", EU si tedy od aplikace principu zápisu každého, kdo šel kolem, zřejmě slibuje, že alespoň jedna FO ze zapsaných bude právě oním UBO, kterého měla evidence UBO odhalit.

---

[52] Ronovská, Pihera. *Rozpaky nad evidencí skutečných majitelů.*

[53] Čl. 3 odst. 6 písm. b) 5. AML směrnice.

[54] „*Cílem vnitrostátních právních předpisů, kterými se tato ustanovení provádí, by mělo být zabránit užívání svěřenských fondů nebo podobných právních uspořádání k praní peněz, financování terorismu či k souvisejícím predikativním trestným činům.*"

bod 27 preambule k 5. AML směrnici.

[55] Pozn.: Práce vychází z českého překladu, reálně je tedy řeč o „trusts and trust-like institutes", což je pojem přesahující svěřenský fond dle práva ČR.

Dle odborníků[56] s sebou toto řešení nese zásadní nevýhodu - dojde k „zaplevelení“ evidence také značným množstvím osob, které sice budou UBO dle předpisů, v praxi ale nesplní materiální definici (zpravidla tím, že přijímají pouze prospěch, ale postrádají aspekt kontroly[57]), čímž bude ve výsledku zmařen její účel, neboť opravdový UBO dle materiální definice se skryje mezi ostatními UBO.

Tíž odborníci též sdílejí stanovisko francouzského ústavního soudu[58], dle nějž v případě soukromých fundací, svěřenských fondů a podobných uspořádání je veřejnost evidence disproporcionálním zásahem do práva na soukromí.

3.1.3 Akční plán aneb co bude/býti má po AML směrnicích

Jak bylo rozebráno v podkapitole o Akčním plánu, dokument má za cíl podpořit AML cíle. Lze tedy říci, že se jedná o podpůrný dokument odlišné právní síly, shrnující, jak nejlépe, nejen prostřednictvím plnění směrnic, ale např. i zřízením dalších orgánů koordinujících mezistátní spolupráci, postupovat v boji proti praní špinavých peněz.

Jedním z pilířů akčního plánu je také harmonizující předpis, mající za cíl vyřešit problém *„transpoziční fragmentace na národní úrovni“*[59], a to s důrazem na situaci, kdy se tato rozdílnost projevuje, tedy ve vztahu k evidenci UBO v případě evidence UBO přeshraničních struktur.

Zmíněným předpisem je připravované nařízení Single Rulebook. Jedná se o soubor jednotných pravidel, který má vyřešit problém nepřekonatelných rozdílů v jednotlivých vnitrostátních implementacích 5.

---

[56] Ronovská, Pihera. *Rozpaky nad evidencí skutečných majitelů.* Frolík, Havel. Král UBO mezi námi, aneb úvodní zamyšlení nad novým zákonem o evidenci skutečných majitelů. s. 229.

[57] Frolík, Havel. Král UBO mezi námi, aneb úvodní zamyšlení nad novým zákonem o evidenci skutečných majitelů. s. 229.

[58] Conseil Constitutionnel [francouzský ústavní soud], rozhodnutí č. 2016-591 QPC ze dne 21. října 2016 **(dále též *„Ms. Helen S.“)***. bod. 2.

[59] European Parliamentary Research Service. Anti-money-laundering package 2021 (Implementation Appraisal) [online]. *europarl.europa.eu.* březen 2021. [cit. 26. 06. 2021]. https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/662624/EPRS_BRI(2021)662624_EN.pdf

AML směrnice – de facto tedy obejít nejednotnou a v evidenci mezinárodních struktur často dysfunkční vnitrostátní úpravu[60] využitím principu přímého účinku, respektive aplikační přednosti přímo použitelných unijních předpisů[61]. Zveřejnění prvního návrhu jeho znění bylo několikrát odloženo, v tuto chvíli se očekává v průběhu letošního července[62].

3.2 Exkurz do přístupu v jiných jurisdikcích a demonstrace odlišných přístupů k evidenci UBO

Jak vyplývá zejména z předchozích dvou odstavců, jedním z problémů, které je třeba vyřešit, je rozdílná implementace (a v řadě případů nekompatibilita) vnitrostátních předpisů, regulujících evidenci UBO. Plně se zde projevuje především jeden ze stěžejních důvodů, proč Single Rulebook panevropskému boji proti praní špinavých peněz skutečně nemůže přijít na pomoc dost brzy, a sice rozdílnost vnitrostátních pojetí jednotlivých evidovaných entit. Zároveň ale některé státy zaujaly dle odborníků funkčně vhodnější přístup k evidenci[63], nebo naopak až příliš horlivý přístup k jejímu vymáhání[64].

3.2.1 Slovensko

Dle názoru francouzského ústavního soudu[65] je v otázce přístupu veřejnosti k evidenci UBO klíčový legitimní zájem na upozadění práva na

[60] ibid.

[61] Hurdík, J., Koukal, P. Selucká, M., a kol. *EVROPSKÉ SOUKROMÉ PRÁVO V ČASE A PROSTORU I. Díl: Část teoretická, metodologická a systémová*. Brno: Masarykova univerzita, 2017, s. 113.

[62] Bakowski, P. EU ANTI-MONEY LAUNDERING (AML) AND COMBATING THE FINANCING OF TERRORISM (CFT) SINGLE RULE BOOK / BEFORE 2021-04 [online]. *europarl.europa.eu.* 21. 05. 2021. [cit. 26. 06. 2021]. https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-an-economy-that-works-for-people/file-eu-amlcft-single-rule-book

[63] Ronovská, Pihera. *Rozpaky nad evidencí skutečných majitelů.*

[64] Řeč je o soukromoprávních sankcích a metasankci v české právní úpravě, té je však vyhrazena samostatná kapitola, v následujícím demonstrativním výčtu tedy bude záměrně přehlížena.

[65] *Ms. Helen S.*

soukromí. Existují názory, dle nichž by měla být veřejnost celé evidence navázána na kritérium, zda EvO čerpá veřejné prostředky (neboť jen takové čerpání dovede proporcionálně převážit právo na soukromí), či je taková cesta *„alespoň pochopitelná a snad i odůvodněná“*[66].

Zároveň ponechala 5. AML směrnice členským státům implementační svobodu v otázce, zda požadavek na zřízení veřejné evidence UBO provedou zřízením nové, samostatné evidence (ponechme nyní stranou otázku průpisu údajů z již fungujících evidencí, typicky obchodního rejstříku a dalších rejstříků právnických osob a jiných právních uspořádání), nebo pouze své již existující a fungující evidenční nástroje (veřejné a neveřejné rejstříky) přizpůsobí požadavkům 5. AML směrnice tak, aby splňovaly náležitosti evidence UBO dle 5. AML směrnice.

Slovensko, jeden z osmi států, vůči kterým bylo kvůli nedodržení lhůty pro implementaci, zahájeno příslušné řízení[67], realizovalo oba přístupy popsané v předchozím odstavci. Kromě obchodního rejstříku, kde je v zásadě zápis povinný pro každou právnickou osobu (slovenský právní řád neupravuje trusty ani podobná právní uspořádání[68], ani zahraniční trusty a právní uspořádání dle něj tedy nepodléhají evidenci své ani svých UBO), existuje na Slovensku také *Register partnerov verejného sektora.*

Registrace do něj sice není povinná, absence této registrace však znemožní nezapsanému subjektu, který *„přijímá jednorázové plnění v hodnotě alespoň 100.000 EUR nebo který v průběhu jednoho roku přijme plnění v úhrnné hodnotě alespoň 250.000 EUR*[69]*“,* toto plnění přijmout, tedy fakticky vyřadí subjekt z řízení o veřejných zakázkách či mu znemožní se kvalifikovat pro nárok na „velkoobjemovou“ dotaci[70]. Zájemce o registraci v Registri partnerov verejného sektora pak sezná, že Register

---

[66] Ronovská, Pihera. *Rozpaky nad evidencí skutečných majitelů.*

[67] ČTK. *EK hrozí postihem osmi zemím, které neplní pravidla směrnice AML.*

[68] Homola, M. Haščák prevádza majetek na rodinu. O čo ide a hrozí mu prepadnutie majetku? [online]. *pravda.sk.* 18. 06. 2021. [cit. 27. 06. 2021]. https://ekonomika.pravda.sk/firmy-a-trhy/clanok/591839-hascak-prevadza-majetok-na-deti-a-manzelku-do-zvereneckych-fondov-o-co-ide-a-hrozi-mu-prepadnutie-majetku/

[69] § 2 odst. 2 an. zákona č. 315/2016 Z. z., o registri partnerov veřejného sektor a a o zmene a doplnení niektorých zákonov (slovenský právní předpis, **dále též „RPVS“**).

[70] § 2 odst. 1 písm. a) RPVS.

splňuje veškeré požadavky, které stipulovala 5. AML směrnice pro evidenci UBO.

3.2.2 Kypr

5. AML směrnice zřejmě předpokládala právě takovou evidenci UBO, jakou zavedl Kypr, tedy dva rozdílné evidenční rejstříky, respektive dva rozdílné přístupy veřejnosti do nich (pozn.: Kypr opravdu zavedl dva rejstříky – zvlášť vyčleněná je evidence UBO spolků, svazů aj.[71], ve vztahu ke sledovanému jevu, tedy intenzitě přístupu veřejnosti do evidence, se však jedná o korelaci, nikoliv kauzalitu) – jeden pro právnické osoby a druhý pro trust a trustu podobné instituty – každý s odlišnými údaji, které se do něj vkládají, a režimem získání přístupu veřejnosti těchto údajů[72]. Nabízí se otázka, zda je kritériem pro rozdílný přístup k evidenci faktor právní osobnosti, nebo funkce jednotlivých institutů, o tom však již v samostatné kapitole 6.

Kypr, oblíbené sídlo řady komplexních struktur, navíc k implementační lhůtě přistoupil poněkud šalamounsky. Splnil sice podmínku, do kdy má být veřejně přístupná evidence zřízena, samotné datum jejího zveřejnění ale naplánoval až na rok 2022[73], tedy, až o rok později po skončení implementační lhůty. Není zatím známo, jestli EK zahájí podobné řízení jako v případě Slovenska a dalších států[74].

3.2.3 Velká Británie

Ačkoli již Velká Británie není členem EU, v průběhu implementační lhůty 5. AML směrnice tomu bylo jinak. Nadto důvod, proč je Velká Británie zastoupena v autorově výběru evropských států s odlišnými prvky

---

[71] Christodoulos G. Vassiliades & Co. LLC. Cyprus: Register Of Ultimate Beneficial Owners [online]. *vasslaw.com.* 26. 04. 2021. [cit. 27. 06. 2021]. https://www.vasslaw.com/cyprus-register-of-ultimate-beneficial-owners/

[72] Keane, T., Protopapa, L., Vgenopoulou, V. Ultimate Beneficial Owner (UBO) Registers Implementation in Cyprus [online]. *mondaq.com*. 17. 03. 2021. [cit. 27. 06. 2021]. https://www.mondaq.com/cyprus/money-laundering/1039462/ultimate-beneficial-owner-ubo-registers-implementation-in-cyprus

[73] Christodoulos G. Vassiliades & Co. LLC. *Cyprus: Register Of Ultimate Beneficial Owners.*

[74] ČTK. *EK hrozí postihem osmi zemím, které neplní pravidla směrnice AML.*

právní úpravy evidence UBO, není ovlivněn členstvím v EU (pokud zde vůbec má vliv členství v mezinárodní organizaci, pak jde o OECD).

Prvním nestandardním (i když ne ojedinělým[75]) prvkem je posunutí správněprávní odpovědnosti za porušení pravidel evidence UBO do trestněprávní roviny. Britské právo připouští i situaci, kdy bude UBO odsouzen k dvouletému trestu odnětí svobody nepodmíněně[76].

Dalším prvkem relevantním pro Velkou Británii (ale i dalších přibližně 100 členů *Úmluvy o vzájemné správní pomoci v daňových záležitostech*[77], členské státy EU nevyjímaje[78]) je Common Reporting Standard[79] **(dále též „CRS")**. Jedná se o společný informační standard spočívající mj. v automatické výměně citlivých údajů o klientech bank a dalších finančních institucí.

CRS vykazuje řadu podobností s evidencí UBO v pojetí 5. AML směrnice (až na to, že data z CRS vzešlá nejsou dle CRS zcela veřejně přístupná) – např. princip zápisu každého, kdo šel kolem nebo určité nejasnosti ohledně toho, koho zapsat[80] - sdílí také myšlenku výměny informací a koordinace postupů při nakládání s nimi (čímž se zase podobá Akčnímu plánu). Proto jsou relevantní výhrady kritiků CRS ohledně ochrany spravovaných dat.

Dle Nosedy není bezpečné, aby údaje (ani veřejně nepřístupné, natožpak ty veřejně přístupné), spravovaly subjekty, u kterých připadá

---

[75] ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ posuzující, zda členské státy řádně identifikovaly trusty a podobná právní ujednání, která se řídí jejich právními předpisy, a zda se na ně vztahují povinnosti stanovené směrnicí (EU) 2015/849 COM/2020/560 final [online]. *eur-lex.europa.eu*. 16. 09. 2020. [cit. 26. 04. 2021]. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX%3A52020DC0560#footnoteref30 **(dále též „Report")**

[76] Companies Act 2006 section 790F subsection 2 paragraph a) [britský právní předpis].

[77] JURISDICTIONS PARTICIPATING IN THE CONVENTION ON MUTUAL ADMINISTRATIVE ASSISTANCE IN TAX MATTERS; STATUS – 15 JUNE 2021 [online]. *oecd.org*. 15. 06. 2021. [cit. 24. 06. 2021]. https://www.oecd.org/tax/exchange-of-tax-information/Status_of_convention.pdf

[78] ibid.

[79] Chronologicky následuje CRS až po 3. AML směrnici, proto nebyl zahrnut v historické podkapitole.

[80] Noseda, F. CRS and beneficial ownership registers – a call to action. *TRUST & TRUSTEES. 2017, roč. 23, č. 5, s. 499.*

v úvahu lidská chyba – například ztráta nosičů s identifikačními údaji, ke které již skutečně došlo[81].

Stejně tak se Noseda vymezuje vůči excesivnímu shromažďování a uchovávání údajů co do jeho potřebnosti – odkazuje mj. na mediálně známý případ Edwarda Snowdena, který v roce 2013 upozornil na rozsáhlé porušování práva na soukromí ze strany informačních služeb nejen v USA[82]. Myšlenka evidence údajů mimo správu veřejné moci (prostřednictvím platební služby PayPal[83]) již nicméně přesahuje sledovanou platnou právní úpravu, práce ji tedy zmiňuje jako možné východisko, navrhované částí odborné veřejnosti ve vztahu k ochraně osobních údajů.

[81] ibid.

[82] Von und zu Liechtenstein, M. Protection of assets by trustees, new challenges from technology and politics. *TRUST & TRUSTEES.* 2014, roč. 20, č. 6, s. 525.

[83] Noseda. CRS and beneficial ownership registers – a call to action, s. 502.

4 Vymezení UBO na vnitrostátní úrovni ČR

Ve vnitrostátním prostředí s jediným právním řádem, jakým je právní prostředí ČR, je vymezení pojmu UBO úzce spjato se zákonnou definicí, není tedy třeba se zaobírat otázkou obecného vymezení nad rámec vnitrostátních předpisů nebo právních předpisů EU, jako tomu bylo v případě unijního vymezení a je možné přikročit ke zkoumání vývoje právní úpravy termínu UBO.

4.1 Vývoj právní úpravy pojmu UBO a jeho evidence

Vzhledem k faktu, že Česká republika je již od roku 1995 členem OECD[84] (která, jak bylo doloženo v historické podkapitole o UBO na unijní úrovni, položila základy moderní definice UBO), lze mít za prokázané, že určité povědomí o UBO (a jeho významu nejen pro správu daní, ale i AML) existovalo v našem právním prostředí již před koncem minulého milénia.

Výslovné definice se skutečný majitel nicméně dočkal až v reakci na 3. AML směrnici z roku 2005 (která také obsahuje první oficiální definici UBO v unijních AML předpisech). Výsledkem byla první definice UBO v českém právním řádu, zakotvená v AML zákoně. Usus odvislosti aktuální vnitrostátní definice UBO od aktuální AML směrnice v důsledku implementace oné aktuální AML směrnice zůstal zachován, když se definice UBO změnila ještě dvakrát, a sice s implementací 4. a 5. AML směrnice.

S 4. AML směrnicí pak pronikl český UBO z AML zákona také do zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů **(dále též „ZVR“)**, a některých dalších předpisů[85], když 4. AML směrnice požadovala zavedení evidence skutečných majitelů (ač tehdy ještě neveřejné), k čemuž také 1. 1. 2018 skutečně došlo.

Implementace 4. AML směrnice byla stižena dvěma zásadními problémy. Prvním nešvarem byla už samotná definice UBO, nevhodně

[84] OECD. Czech Republic and the OECD [online]. *oecd.org.* [cit. 27. 06. 2021]. https://www.oecd.org/czech/czech-republic-and-oecd.htm

[85] Např. zákona č. 186/2016 Sb., o hazardních hrách, ve znění pozdějších předpisů; zákona č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek, ve znění pozdějších předpisů, aj.

transponovaná ze směrnice do AML zákona. Zatímco ve směrnici byl UBO definován jako *„fyzická osoba nebo osoby, které v konečném důsledku vlastní nebo kontrolují klienta, nebo fyzická osoba nebo osoby, jejichž jménem se transakce nebo činnost provádí, což zahrnuje přinejmenším…*[86]*“;* implementace v AML zákoně vedla k definici UBO jako *„fyzické osoby s možností fakticky nebo právně vykonávat (přímo nebo nepřímo) rozhodující vliv v právnické osobě, svěřenském fondu či jiném uspořádání bez právní osobnosti*[87]*“*, ve spojení s vyvratitelnou domněnkou při splnění citované podmínky za současné dispozice určitým postavením v právnické osobě nebo jiném právním uspořádání. Problémem takovéto definice UBO byl fakt, že se v ní vůbec nezohledňuje majetkový prospěch.

Druhým problémem pak byl režim sankcí za vzpěčování se povinnosti subjektů podřídit se evidenci, respektive fakt, že tyto sankce neexistovaly. Za jistou kvazisankci bylo možno považovat např. nemožnost účastnit se veřejné soutěže či plnit veřejné zakázky[88], popřípadě neuskutečnění obchodu[89], tyto sankce však nijak citelně nepostihovaly řadu subjektů, u nichž by přitom evidence údajů o jejich UBO byla více než žádoucí – výsledkem tedy byla evidence, do které fakticky nebylo možné nikoho přinutit se zapsat.

S uplynutím implementační lhůty 5. AML směrnice naznala vnitrostátní definice UBO takovou podobu, v jaké ji známe dnes. Dle ní je obecně *„skutečným majitelem každá fyzická osoba, která je koncovým příjemcem nebo osobou s koncovým vlivem*[90]*“*.

Dle odborníků by mohlo být problematické definovat onen koncový příjem, neboť ustanovení, na které obecná definice odkazuje, hovoří o koncovém příjemci jako o osobě, *„která může mít přímo nebo nepřímo prostřednictvím jiné osoby nebo právního uspořádání podstatnou část z celkového majetkového prospěchu tvořeného při činnosti nebo likvidaci právnické osoby nebo tvořeného při správě nebo zániku právního*

---

[86] Článek 3 odst. 6 4. AML směrnice.

[87] Ronovská. *Evidence skutečných majitelů „v mlze“.*

[88] Derková, R., Havlová, A., Petrová, J. Prokazování skutečných majitelů v zadávacích řízeních [online]. *epravo.cz. 19. 12. 2017. [cit. 24. 06. 2021].* https://www.epravo.cz/top/clanky/prokazovani-skutecnych-majitelu-v-zadavacich-rizenich-106822.html

[89] Ronovská. *Evidence skutečných majitelů „v mlze“.*

[90] § 2 písm. e) ZESM.

uspořádání (dále jen „prospěch"), a tento prospěch dále nepředává[91]*;* odborníci tedy toto ustanovení považují za výzvu pro aplikační praxi[92].

§ 3 odst. 1 ZESM nicméně stanoví, že *„koncovým příjemcem právnické osoby je každá osoba, která může přímo nebo nepřímo získávat více než 25 % z celkového majetkového prospěchu tvořeného při činnosti nebo likvidaci právnické osoby, a tento prospěch dále nepředává...*[93]" Nabízí se tedy analogické vodítko, neposkytující příliš mnoho prostoru pro úvahy o tom, co se rozumí podstatnou částí majetkového prospěchu.

UBO (bez určení právnické osoby nebo jiného právního uspořádání, k němuž se jeho pozice UBO vztahuje – tímto určením se pak zabývá soustava právních domněnek), je tedy ve své podstatě definován pomocí tří stěžejních ustanovení v § 2 ZESM:

„§ 2

c) koncovým příjemcem osoba, která může mít přímo nebo nepřímo prostřednictvím jiné osoby nebo právního uspořádání podstatnou část z celkového majetkového prospěchu tvořeného při činnosti nebo likvidaci právnické osoby nebo tvořeného při správě nebo zániku právního uspořádání (dále jen „prospěch"), a tento prospěch dále nepředává,

d) osobou s koncovým vlivem osoba, která může bez pokynů jiného přímo nebo nepřímo uplatňovat rozhodující vliv v právnické osobě nebo na správu právního uspořádání,

e) skutečným majitelem každá fyzická osoba, která je koncovým příjemcem nebo osobou s koncovým vlivem".[94]

4.2 Vybrané problematické momenty právní úpravy

Jisté nicméně je, že tak jako sama EU uznává, že 5. AML směrnice je předurčena ke kvazinovelizaci (prostřednictvím nařízení Single Rulebook; nelze hovořit o novelizaci v pravém slova smyslu, neboť 6. AML směrnice se zabývá trestněprávními aspekty AML problematiky), i ZESM a česká

[91] *§ 2 písm. c) ZESM.*

[92] Ronovská, Pihera. *Rozpaky nad evidencí skutečných majitelů.*

[93] § 3 odst. 1 ZESM.

[94] § 2 písm. c) až e) ZESM.

právní úprava evidence UBO obecně disponuje řadou „bolavých míst“, která jistě nebude možné překlenout pouze judikatorní praxí. Těžištěm této práce je otázka funkční a evidenční distinkce mezi fundacemi a svěřenskými fondy, přesto se jeví jako neopomenutelné alespoň rámcově identifikovat některé problematické momenty úpravy, které nicméně autor přenechává širšímu vědeckému diskurzu.

Jak ostatně předznamenává fakt, že se snad v dohledné době dočkáme nařízení Single Rulebook (zveřejnění jeho návrhu bylo již letos několikrát odloženo), stávající úprava jak na unijní, tak na vnitrostátní úrovni je stižena vadou vzájemné nekompatibility[95].

V unijním pojetí (jak dobře vykresluje Report na příkladu trustů a trus-like institutů), vyplývá nekompatibilita z rozdílného uchopení zdánlivě zaměnitelných právních institutů (např. v případě některých typů Treuhand, kde při sledování stejného institutu a při znalosti jeho vlastností došla EK a domovské státy sledovaného typu Treuhandu k rozdílnému závěru ohledně toho, zda jde o trust-like institut, nebo ne[96]).

Vzhledem k povinnostem UBO, které budou rozvedeny v následujících podkapitolách (vyjma podkapitoly 4.2.1), tak dochází k situaci, kdy logicky není možné, aby se na zahraniční evidence UBO vztahoval vzhledem k českým EvO princip materiální publicity (když mohou být UBO určeni jiným způsobem[97]). To ale dle Frolíka a Havla znemožňuje plnění povinností EvO jak na vnitrostátní, tak na mezinárodní úrovni. Jednotlivé projevy této nekompatibility budou demonstrovány na problematických momentech právní úpravy, nekompatibilitě samotné tedy nebude věnována samostatná podkapitola.

4.2.1 Právo na soukromí

Jak bude podrobněji (na základě konkrétních přístupů vybraných jurisdikcí) rozebráno v kapitole 6, evidence skutečných majitelů v pojetí, v jakém ji vyžaduje 5. AML směrnice a předpisy, jejichž prostřednictvím je 5. AML směrnice implementována, v sobě zahrnuje složku veřejnosti, tedy univerzálního přístupu ke všem údajům o všech skutečných

[95] Ronovská, Pihera. *Rozpaky nad evidencí skutečných majitelů.*

[96] Report.

[97] Frolík, Havel. Král UBO mezi námi, aneb úvodní zamyšlení nad novým zákonem o evidenci skutečných majitelů s. 235.

majitelích (nikoli např. v případě svěřenského fondu pouze k identitě správce, jak tomu doposud bylo v Evidenci svěřenských fondů).

V opozici proti tomuto cíli pak stojí právo na soukromí. Toto právo je pak stěžejním argumentem stoupenců anonymity ve věci evidence UBO - už samotné jeho zakotvení v Listině základních práv a svobod upevňuje jeho nezpochybnitelnost, lze jej však podpořit i konkrétními praktickými důvody.

Ačkoli fundace nemohou být zakládány primárně za účelem podnikání, není vyloučeno (a pro fundaci, která má zájem na tom, aby svůj účel dlouhodobě plnila bez závislosti na darech je to dokonce nutností[98]), aby fundace své prostředky vhodně investovala, například prostřednictvím investice do vhodně zvoleného podnikatelského záměru.

Dobré jméno fundace, potažmo jejího zakladatele (typicky dobročinné nadace bývají coby projev filantropie zakládány fyzickými či právnickými osobami, které v primární sféře své působnosti dosáhly značných úspěchů a nelze tak pochybovat o jejich vysoce rozvinutém obchodním úsudku), by tak fundaci mohlo paradoxně znevýhodnit při vyjednávání o obchodních podmínkách investice a v konečném důsledku tak nepříznivě ovlivnit míru, s jakou se vydařená investice projeví na plnění účelu nadace.

Skutečný majitel fundace i jiného právního uspořádání (koneckonců je situace stejná i v případě korporací) se též může stát obětí trestné činnosti v podobě vydírání, přičemž toto může vyústit i do fyzické sféry např. v podobě únosu.[99]

Toto riziko zasahuje za hranice fundací a jiných právních uspořádání - škůdce, znalý identity skutečného majitele obchodních korporací (které by například byly zahrnuty do majetkové podstaty svěřenského fondu), by mohl, chtěje legální cestou poškodit jeho majetkové zájmy a

---

98 Vybíral, J. Nobelova nadace a Harvard vynalezly perpetuum mobile na peníze, píše stratég ČSOB [online]. *forbes.cz.* 08. 04. 2021. [cit. 27. 06. 2021]. https://forbes.cz/nobelova-nadace-a-harvard-vynalezly-perpetuum-mobile-na-penize-pise-strateg-csob/

[99] Niegel, J. En route to Nineteen Eighty-Four? Are the tunes of Orwell's Nineteen Eighty-Four echoed in Twenty-Seventeen? *TRUST & TRUSTEES.* 2017, roč. 23, č. 6, s. 590.

dobrou pověst[100], donekonečna častovat jednotlivé korporace v portfoliu svěřenského fondu šikanózními insolvenčními návrhy. Dalších právně nezávadných, avšak morálně pochybných způsobů, jak neanonymizovaného skutečného majitele poškodit, je bezpočet, to už však přesahuje tematické vymezení této práce.

Řešení nabízí regulace anonymity, respektive zveřejněných údajů, tak, jak je realizována v Evidenci svěřenských fondů dle 4. AML směrnice. Veřejnosti je přístupná jenom část údajů, zatímco orgán veřejné moci s odpovídajícím přístupovým oprávněním vidí údaj celý[101]. Toto řešení neuspokojuje požadavky 5. AML směrnice, která protežuje univerzální přístup veřejnosti.

Výhody tohoto přístupu lze spatřovat ve větší kontrolní kapacitě. Nelze očekávat, že se už tak značně vytíženým orgánům veřejné moci podaří kontinuálně zkoumat a ověřovat, zdali ta která vlastnická struktura např. prostřednictvím nominees, skutečného majitele neskrývá – naproti tomu investigativní žurnalisté by s neomezeným přístupem k evidenci skutečných majitelů mohli být schopni potenciální zastřené vlastnické struktury rozkrývat a upozornit na ně. Lze se domnívat, že by tímto způsobem mohlo být dosaženo i zmírnění negativních dopadů principu zápisu, kdo šel kolem (dříve zmíněné „zaplevelení“ evidence).

Dle francouzského ústavního soudu[102] však je tento přístup veřejnosti k údajům o skutečných majitelích třeba poskytovat restriktivně; v případě správy rodinného majetku a soukromých účelů obecně je dle naposledy citovaného zdroje přístup veřejnosti vyloženě nežádoucí.

4.2.2 Tvrdost sankcí

Česká právní úprava zaujala netypický přístup, když zavedla dvojí režim sankcí – veřejnoprávní (ten je v EU běžný) a soukromoprávní[103].

---

[100] Ďuranová, P. Šikanózní insolvenční návrh a pověst právnické osoby [online]. *epravo.cz.* 23. 03. 2018. [cit. 27. 06. 2021]. https://www.epravo.cz/top/clanky/sikanozni-insolvencni-navrh-a-povest-pravnicke-osoby-107300.html

[101] K tomuto se přiklání

Kostohryz, Mikuláš. *Anonymita skutečného vlastnictví a její zneužívání*, s. 33.

[102] Ronovská, Pihera. *Rozpaky nad evidencí skutečných majitelů.*

[103] Přinejmenším je ČR jediným členským státem, který dle Reportu, oznámil zavedení soukromoprávních sankcí.

Soukromoprávními sankcemi jsou sistace některých práv v obchodní korporaci a zákaz výplaty dividend.

Problematickým může být jak celý proces vedoucí k uložení sankce (záznam o nesrovnalosti může subjektu uškodit daleko dříve, než bude vůbec rozhodnuto, zda má být sankce uložena, což povede ke greenmailingu[104]), tak způsob, jak se sankci vyhnout, tj. jak přestupek nespáchat (EvO se v případě údajů ze zahraničních evidencí UBO nemůže dle české právní úpravy spolehnout na princip materiální publicity[105], což může mít pro EvO se zahraničními UBO katastrofální následky, alespoň co do správnosti údajů zapsaných do evidence UBO).

Koncept záznamu o nesrovnalosti už byl zmíněn v předchozí kapitole ve vztahu k novým identifikačním a kontrolním požadavkům na povinné osoby při jednání s klientem[106]. Nyní se jím práce bude zabývat v pojetí coby metasankčního (nejde o sankci, neboť k negativním důsledkům nedochází na základě pravomocného rozhodnutí orgánu veřejné moci, ale ještě před ním) prostředku.

Ačkoli samotný záznam o nesrovnalosti není jako sankce definován, je nabíledni, že může vzhledem k veřejnosti evidence (a povinnosti řady subjektů do ní nahlížet a reflektovat stav v ní popsaný) napáchat škody

---

[104] Frolík, Havel. Král UBO mezi námi, aneb úvodní zamyšlení nad novým zákonem o evidenci skutečných majitelů, s. 236.

[105] ibid.

[106] K poznámce nesrovnalosti:

Odpovědnost je přenášena z veřejné moci na soukromoprávní subjekty. Stejný postoj vyjadřují i Frolík a Havel – jakmile se objeví klient s poznámkou o nesrovnalosti v evidenci (která přitom může být nesprávná, popř. se může jednat o greenmailing, srov. šikanózní insolvenční návrh), povinná osoba coby potenciální obchodní partner nemá žádnou možnost korektního postupu – buď dospěje (na základě vlastního ověřování nebo přesvědčivých argumentů klienta) k závěru, že poznámka nesrovnalosti je neoprávněná, a bude riskovat nesplnění povinností identifikace a kontroly dle AML zákona, nebo odmítne poskytnout službu/uzavřít obchod a poškodí svůj obchodní vztah s klientem.

Frolík, Havel. Král UBO mezi námi, aneb úvodní zamyšlení nad novým zákonem o evidenci skutečných majitelů, s. 230.

ještě dlouho před tím, než bude o správnosti oné poznámky rozhodnuto orgánem veřejné moci[107].

Přitom přestupek, na jehož spáchání by měl teleologický výklad institutu záznamu o nesrovnalosti poukazovat, lze spáchat až poté, co na něj upozorní soud svým rozhodnutím či usnesením[108], nikoli automaticky, například v určité lhůtě od účinnosti ZESM či určitou dobu po zveřejnění záznamu o nesrovnalosti [109].

Nabízí se úvaha o tom, že negativní následky metasankce v podobě „cejchu" záznamu o nesrovnalosti kompenzují nedostatečnou motivační funkci (vzhledem ke zdlouhavosti postupu řízení o nesrovnalosti) poznámky nesrovnalosti pro EvO, na jejíž přílišnou měkkost poukazují Frolík a Havel[110]. Bez ohledu na to, zda zákonodárce tento důsledek zamýšlel, není tedy dle názoru autora práce třeba se zabývat nedostatečnou motivační funkcí (za kterou je autory naposledy citovaného zdroje celé řízení o nesrovnalosti kritizováno), spíše rizikem šikanózních poznámek o nesrovnalosti.

4.2.3 Distribuce sankcí

Sankce jsou namířeny proti UBO (až na metasankci), i když přestupek páchá právnická osoba nebo jiné právní uspořádání, tedy EvO (která má více povinností, jejichž splnění má zajistit, UBO má pouze povinnost součinnosti, spočívající v poskytnutí informací a dokumentů potřebných k zápisu do evidence a upozornění, že se stal UBO), dochází tedy k nerovné distribuci sankcí a povinností[111].

Také zde vzniká pole pro posouzení otázky kvalitativního faktoru poskytnutí součinnosti; pokud UBO poskytne falešnou součinnost (např.

---

[107] Frolík, Havel. Král UBO mezi námi, aneb úvodní zamyšlení nad novým zákonem o evidenci skutečných majitelů, s. 236.

[108] A i pak se může EvO vyvinit z odpovědnosti za onen přestupek, když prokáže, že UBO neposkytl součinnost dle § 56 odst. 2 písm. b) ZESM. Přitom UBO má jen povinnost součinnosti dle § 10 ZESM.

ibid.

[109] ibid.

[110] ibid.

[111] ibid.

oznámí EvO, že se UBO stal bílý kůň) a soud nebude schopen mu to prokázat – např. nedokáže, že účet vedený v nespolupracující jurisdikci, nebankovní účet (tzv. elektronická peněženka[112], např. Paysera, která nevyžaduje Know Your Customer protokol, k obsluze stačí předplacená SIM karta a chytrý telefon), nebo kryptoměnná peněženka, na kterou (prostřednictvím nákupu kryptoměny) bílý kůň zasílá majetkový prospěch, není ve skutečnosti jeho[113], jaké budou následky?

Od EvO se často informace o tom, že je UBO ukládána nějaká povinnost, nemusí přes vlastnickou kaskádu k UBO vůbec dostat – dle Frolíka a Havla spadá povinnost nápravy takového stavu do péče řádného hospodáře členů statutárního orgánu české EvO, prostřednictvím upozornění na tuto skutečnost nejblíže nadřízené osoby ve vlastnické kaskádě.

Uzákonění termínu „nejblíže nadřízená osoba“ by vyřešilo problém absence principu materiální publicity ve vztahu k zahraniční evidenci UBO – je přijatelnou administrativní zátěží získat informace o „nejblíže nadřízené osobě“[114]. Zřejmě se také jedná o jediný způsob, jak vyvážit dle autora žádoucí administrativní zátěž úmyslně zastřených struktur[115] a administrativní zátěž struktur, kde je jejich roztříštěnost vedlejším

---

[112] Finanční analytický úřad. Výroční zpráva 2018 [online]. *financnianalytickyurad.cz*. duben 2019. [cit. 23. 06. 2021]. https://www.financnianalytickyurad.cz/download/FileUploadComponent-576511580/1558091740_cs_vyrocni_zprava_fau_2018.pdf

[113] Toho jde docílit např. za použití centralizovaného serveru zvaného „mixér“ - prostřednictvím mnohonásobných náhodných transakcí o stejné hodnotě mezi mnoha různými kryptoměnnými peněženkami se za využití serveru, který transakce promíchá, prakticky znemožní zjistit, která fyzická osoba má nakonec k prospěchu přístup.

Lánský, J. *Kryptoměny*. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 61-62.

[114] Frolík, Havel. Král UBO mezi námi, aneb úvodní zamyšlení nad novým zákonem o evidenci skutečných majitelů, s. 231.

[115] Autor zastává názor, že pokud není EvO schopná určit svého UBO (rozsáhlá mezinárodní struktura má jistě dostatečně vyspělý interní komunikační systém a dostatečnou kapacitu na to, aby byla schopna tyto údaje zjistit a zaznamenat), lze mít důvodně za to, že se tímto sama označila jako účelově zastřená. Nemá být dle myšlenek AML přece právě zastřená struktura jednou z těch entit, na které pěst AML opatření dopadne nejtvrději?

účinkem jednotného trhu a zahraničních investic – tam už jde o problém, protože ČR se kvůli riziku nepředvídaných sankcí stává investičně nelukrativní jurisdikcí[116].

Ostatně nerovnost provází celou právní úpravu i za hranicemi sankcí. V první kapitole byla řeč o státu jako UBO a pro účely této práce se došlo k závěru, že v tomto případě není třeba hledat UBO coby fyzickou osobu. § 7 ZESM ale nadto vymezuje entity, u nichž vynětí z povinnosti zápisu do evidence není důvodné.

Příkladem mohou být honební společenstva, náboženské společnosti a církve, politické strany a hnutí. To je zarážející, uvážíme-li, jaké množství prostředků může jmenovanými entitami projít, aniž by evidence obsahovala údaj o tom, kdo má nad řečenými prostředky kontrolu, je-li cílem evidence UBO transparentnost[117].

[116] Frolík, Havel. Král UBO mezi námi, aneb úvodní zamyšlení nad novým zákonem o evidenci skutečných majitelů, s. 235.

[117] Frolík, Havel. Král UBO mezi námi, aneb úvodní zamyšlení nad novým zákonem o evidenci skutečných majitelů, s. 233.

5 Fundace a svěřenské fondy

Ačkoli termín UBO potenciálem svého využití přesahuje hranici právnických osob a jiných právních uspořádání coby sdružení majetku, tato práce se zabývá evidencí UBO především ve vztahu k těmto entitám, v následující kapitole se tedy práce bude věnovat stručnému exkurzu do jejich historie, podstaty a naváže jejich specifickým vztahem k evidenci UBO.

5.1 Fundace

5.1.1 Definice a typologie fundací

Fundace je dle § 303 NOZ *„právnická osoba vytvořená majetkem vyčleněným k určitému účelu. Její činnost se váže na účel, k němuž byla zřízena. Tento může být buď veřejně prospěšný, soukromý nebo smíšený,“* [118] přičemž je respektována fundační svoboda zakladatele do té míry, pokud jsou splněny dvě podmínky – účelem fundace není podnikání[119] ani výlučná správa majetku bez dalšího[120] (správa majetku za účelem prospěchu výlučně zakladateli ale naopak možná je[121]).

Termín fundace souhrnně označuje nadaci a nadační fond, jimiž se také především občanský zákoník v hlavě 2 oddílu 3 obecné části zabývá, přičemž fundaci v obou uvedených podobách lze založit jak za života zakladatele, tak mortis causa. Do českého právního prostředí byl pojem fundace zaveden s rekodifikací občanského práva coby protiklad termínu korporace, tedy sdružení osob[122].

---

[118] § 303 an. zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů **(dále též „NOZ“)**.

[119] Ronovská, Lavický, Dávid a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654), Komentář*, s. 1315-16.

[120] Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 5. 11. 2002, sp. zn. 29 Odo 413/2002.

[121] Ronovská, Lavický, Dávid a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654), Komentář*, s. 1315-16.

[122] Eliáš, K., Gaňo, J., Zuklínová, M. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem.* Ostrava: Sagit, 2012, s. 167.

Co do systematického výkladu lze mezi fundace případně zařadit také ústav. Snoubí v sobě totiž jak věcný základ, tak osobní prvek – navzdory existenci osobního prvku, typického pro korporace, nelze faktor věcného základu zanedbat [123][124].

Ač je zákon č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech, ve znění pozdějších předpisů, již zrušen, entity, které na základě něj byly založeny, stále existují, ač již řada z nich využila možnosti, poskytnuté jim ustanovením § 3050 NOZ. Dle již zrušeného předpisu taková společnost „*poskytuje veřejnosti obecně prospěšné služby za předem stanovených a pro všechny uživatele stejných podmínek a její výsledek hospodaření (zisk) nesmí být použit ve prospěch zakladatelů, členů jejích orgánů nebo zaměstnanců a musí být použit na poskytování obecně prospěšných služeb, pro které byla obecně prospěšná společnost založena*[125]“.

Není obtížné nalézt paralelu mezi citovaným ustanovením a jedním z možných (a historicky dokonce nutných) účelů nadace, popř. nadačního fondu – společensky užitečných cílů. NOZ navíc ve dříve zmíněném ustanovení § 3050 výslovně zakotvuje možnost obecně prospěšných společností přeměnit se v nadaci, nadační fond nebo ústav.

Uvážíme-li jednak výslovnou možnost přeměny ve fundaci (nebo právní teorií za fundaci považovanou entitu), jednak majetkový základ obecně prospěšné společnosti a její zákonný účel, srovnatelný s účelem celé řady fundací, lze uzavřít, že pro účely vymezení rozsahu pojmu fundace je fundací i obecně prospěšná společnost[126].

Co do faktické možnosti plnit účel fundace je vhodné se zabývat také jinými právními uspořádáními, na rozdíl od fundací nedisponujícími

---

[123] Ronovská, Lavický, Dávid a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654), Komentář*. s. 1313.

[124] K podobnému závěru vybízí např. i § 418 NOZ.
Srov. polská úprava nadací.

Ronovská, Lavický, Dávid a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654), Komentář*, s. 1572.

[125] § 2 odst. 1) písm. a), b) zákona zákon č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech, ve znění pozdějších předpisů.

[126] Ronovská, Lavický, Dávid a kol., *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654), Komentář*, s. 1313.

právní subjektivitou – svěřenským a přidruženým fondem[127]; o těch ale podrobněji až v podkapitole o svěřenském fondu.

5.1.2 Historie fundací

Fundace jsou oproti korporacím vývojově mladší. Určitým mezistupněm byla fiduciární nadace, tedy možnost svěřit korporaci majetek spolu s pokyny, jak s ním nakládat a na co jej užívat[128].

První právem legitimizovaná sdružení majetku byla ta, která by se dnes nejvíce blížila obecně prospěšným společnostem – jednalo se o soubory majetku s humanitně zaměřenou funkční způsobilostí - chudobince, nemocnice, sirotčince aj. Od raného středověku, kdy se fundace objevily, se využívání zmíněné funkční způsobilosti k provozu odvislé činnosti věnovala církev (v pozdějších fázích vývoje prostřednictvím církevních řádů[129]). Je tedy nabíledni, že zmíněná legitimizace sdružení majetku probíhala především v rovině kanonického práva.

Právní subjektivitu získávaly první fundace až schválením příslušného oblastního církevního hodnostáře ve vedoucím postavení (v katolickém prostředí šlo o biskupa, po církevním schismatu[130] případně o episkopa, pokud fundace vznikala v režimu pravoslavného kanonického práva), přičemž i poté přetrvával církevní dozor[131].

Uvážíme-li, že obecně prospěšná zařízení provozovala církev, potažmo církevní řády či jiné organizační složky, lze dojít k závěru, že evidence skutečného majitele, ač neveřejná, probíhala v této fázi vývoje fundací takřka výhradně v režimu kanonického práva. Mějme však na paměti, že termín UBO tak, jak byl definován v první kapitole této práce, je záležitostí spíše posledních desetiletí, lze mít tedy za prokázané, že v případě kanonického práva se evidence skutečného majitele fundace

---

[127] Ronovská, Lavický, Dávid a kol., *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654), Komentář*, s. 1308.

[128] Kincl, J., Urfus, V., Skřejpek, M. *Římské právo.* Praha: C. H. Beck, 1995. s. 81-82.

[129] Balík S. Kanonické, právo, jeho vývoj a prameny do roku 1917. *Historický obzor*. 1994, roč. 5, č. 6, s. 134.

[130] Tretera, J. R. Poměr státu a církve a vývoj kanonického práva [online]. *prf.cuni.cz.* [cit. 27. 06. 2021]. http://spcp.prf.cuni.cz/vyuka/obec-dej.pdf

[131] Balík S. Kanonické, právo, jeho vývoj a prameny do roku 1917. *Historický obzor*. 1994, roč. 5, č. 6, s. 134.

omezovala maximálně na informaci, které z organizačních složek církve daný soubor majetku patří, případně která organizační složka jej kontroluje.

Ostatně ani použití termínu fundace v případě jejího církevního pojetí se zcela neshoduje s moderní zákonnou definicí – opravdového pojetí coby účelových sdružení majetku a ne pouze trvalého svazku osob s akcentací majetkově sdružovacích prvků[132] dosáhly fundace až s jejich podřízením světské moci[133].

V polovině 19. století ABGB unifikoval pravidla pro vznik fundací[134] – byla uzákoněna podmínka trvalého účelu nadace a nutnost získat pro vznik nadace státní povolení. Vývoj právní úpravy fundací se následně zastavil v druhé polovině 20. století, když byly v roce 1953 nadace zrušeny jak eliminací tohoto subjektu z právních předpisů, tak faktickým zrušením všech nadací až na jedinou[135].

Zásadní změnu pak prodělalo nadační právo v roce 1992, kdy po jejich opětovném zavedení o dva roky dříve byla uzákoněna možnost založit nadaci pořízením pro případ smrti. Následující dvě dekády pro nadaci znamenaly rozšiřování jejího možného účelu za hranici veřejné prospěšnosti, explicitní oddělení nadačního fondu a s účinností NOZ i formální podřazení pod fundace.

5.1.3 Vztah fundací k UBO

Otázka evidence skutečného majitele, potažmo otázka žádoucnosti jeho evidence, se nejen v případě fundací odvíjí od rizika jejich zneužití. Z toho lze dovodit, že největší pozornost se zde obrací k fundacím, které nevyužijí možnosti jim dané např. ustanovením § 306 NOZ, tedy možnosti mít veřejně prospěšný účel – půjde tedy o např. o soukromé nadace

---

[132] Srov. Ústav dle NOZ.

[133] Ronovská, Lavický, Dávid a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654), Komentář*, s. 1308-1309.

[134] Termín fundace v českém právním prostředí zavádí až NOZ, v této části textu bude tedy za účelem koherence s odkazy na různé fáze vývoje právní úpravy nahrazen pojmem nadace.

[135] Ronovská, Lavický, Dávid a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654), Komentář*, s. 1309.

s hospodářsky užitečným účelem (typicky tedy nadace založená za účelem správy rodinného majetku).

Významná bude také otázka vlivu zakladatele na fungování fundace po jejím založení. Z hlediska míry tohoto vlivu je na místě nejprve hovořit o ústavu. Konkrétně NOZ sice ústav mezi fundace neřadí, dříve v této kapitole však bylo vysvětleno, že z hlediska funkčního pojetí v sobě právě ústav spojuje osobní i majetkovou složku; v případě ústavu je zakladateli ponechán nemalý vliv na ústav i po jeho založení (např. může jednostranně rozhodnout o zrušení ústavu, na rozdíl od nadace, kde by zakladatel k dosažení téhož potřeboval rozhodnutí soudu a to ještě pouze v taxativně vymezených případech dle § 377 NOZ)[136].

Ústav tudíž není vhodné v rámci úvah o vztahu fundací ke skutečnému majiteli opomenout, je-li cílem této podkapitoly poskytnout ucelený přehled o jednotlivých aspektech této problematiky. Lze tedy stanovit přímou úměru mezi mírou vlivu, jaký má zakladatel fundace (ve funkčním pojetí, tedy i ústav atd.) na její fungování nebo existenci, a rizikem jejího zneužití.

Posledním faktorem, který se sice vztahu fundací ke skutečnému majiteli dotýká jen okrajově, přesto má nemalý význam pro patologické jevy, jimž má evidence skutečných majitelů předcházet, je otázka identifikace odesílatele a příjemce majetkových toků.

Existují samozřejmě i právně nezávadné situace, kdy odesílatel nebo příjemce majetkového toku (pozn.: pro účely tohoto odstavce bude majetkový tok nadále nazýván „dar“) má zájem na tom, aby jeho identita zůstala skryta. Na straně odesílatele může jít o altruistického filantropa v pravém slova smyslu, který svým anonymním darem nesleduje nic víc než ušlechtilou potřebu dávat pravou rukou tak, aby levá nevěděla[137].

---

[136] Duba, J., Šveřepová, K. Ústav – nedostatky právní úpravy v praxi [online]. *Bulletin-advokacie.cz*. 30. 05. 2016. [cit. 17. 06. 2021]. http://www.bulletin-advokacie.cz/ustav-nedostatky-pravni-upravy-v-praxi

[137] Matouš 6:2, 6:3

„Když prokazuješ dobrodiní, nechtěj budit pozornost, jako činí pokrytci v synagógách a na ulicích, aby došli slávy u lidí; amen pravím vám, už mají svou odměnu.“

„Když ty prokazuješ dobrodiní, ať neví tvá levice, co činí pravice.“

Na druhé straně pak může jít o příjemce daru coby akceptující subjekt dobročinného účelu, který, ač dar samotný je mu prospěšný, si spojuje veřejné (či spíše zveřejněné) přijetí daru s určitou sociální stigmatizací. Důkaz, že tato stigmatizace není v unijním prostředí považována za zanedbatelnou coby „nutné zlo" nalezneme v rozsudku Evropského soudního dvora **(dále též „ESD")** ze dne 6. 9 1969 ve věci 29/69 (též známém pod názvem *Erich Stauder v City of Ulm – Sozialamt*)[138].

Zde se stěžovatel vzpěčoval tomu, že kupóny, poskytované sociálně slabým a opravňující je k výhodnému odběru přebytků másla, které byly označeny vždy konkrétním jménem oprávněného z kupónu (zřejmě aby se zamezilo jejich další distribuci), mohly být v obchodech viděny náhodnými nakupujícími a stěžovatele tak před jeho spoluobčany „ocejchovat" coby sociálně potřebného.

Soudní dvůr tuto obavu kvitoval coby legitimní a kupóny byly napříště opatřeny údajem (alfanumerickým kódem), neumožňujícím identifikaci bez klíče k jejímu dešifrování. Vycházíme-li z premisy, že ESD považoval za nepřijatelné, aby byla identita subjektu coby příjemce daru známá několika náhodným kolemjdoucím, a minori ad maius nelze mít pochyb o legitimitě zájmu konkrétní osoby na zamezení tomu, aby kdokoli, kdo disponuje internetovým připojením, mohl naznat její sociální potřebnost.

Odhlédnuvše od právně nezávadných motivací pro snížený zájem o identifikaci, potažmo zveřejnění odesílatele a příjemce majetkového toku fundace, popsaných v minulém odstavci, existuje nicméně také druhá strana mince, tedy právně závadné důvody pro utajení účetnictví fundace i celkovou anonymizaci údajů.

Těmi může být jednak zastření legalizace příjmů z trestné činnosti v případě anonymního odesilatele majetkového toku; jednak zastření protizákonného financování osob (v případě, že příjemcem majetkového toku nebude osoba, skupina osob nebo účel, na nějž by měl být dle statutu fundace majetek využit), či přímo trestné činnosti, ad absurdum např. terorismu[139], přičemž věta za středníkem není omezena otázkou,

---

Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona. Český ekumenický překlad. Praha: Česká biblická společnost, 1993, s. 616.

[138] Rozsudek ESD ze dne 6. 9 1969 ve věci 29/69.

[139] Příkladem může být Benevolence International Foundation (jedná se o charitable trust, vzhledem k dominanci veřejně prospěšných fundací v ČR oproti podobně

zda majetkový tok, který fundace přijala od odesilatele, byl právně bezvadný, neboť i z právně bezvadného majetkového toku se může popsaným způsobem stát protizákonné financování (nejen trestné činnosti)

5.2 Svěřenské fondy

V této kapitole se práce bude zabývat definicí svěřenského fondu (pozn.: vzhledem k faktu, že svěřenský fond dle českého práva se řadí mezi tzv. trust-like instituty[140], bude v této kapitole používán též pojem trust). Následovat bude stručný historický exkurz, který osvětlí především historické účely trustu (které se od těch současných mnohdy zásadně neliší).

5.2.1 Definice a typologie svěřenských fondů

Občanský zákoník definuje svěřenský fond jako sdružení majetku bez právní subjektivity (pozn.: proto ostatně tato práce operuje kromě pojmu právnická osoba i s pojmem jiné právní uspořádání), vyčleněné zakladatelem ke zvláštnímu účelu a spravované správcem ve prospěch obmyšleného. Majetek, která je do fondu vyčleněn se pak stává samostatným (a do určité míry anonymním).

---

dobročinným svěřenským fondům, které stále slouží primárně jako nástroj správy majetku pro soukromé účely, jej nicméně tato práce zmiňuje již v kapitole o nadacích, neboť funkčně se charitable trust hodí spíše mezi veřejně prospěšné fundace, než mezi svěřenské fondy). Tato „*humanitární organizace, zaměřující se na pomoc obětem zasaženým válkou*“, byla pod názvem Bosanska Idealna Futura zřízena i v Bosně a Hercegovině. Při policejní razii v bosenském sídle organizace pak byl objeven Golden Chain, seznam dvaceti největších přispěvatelů teroristické organizace Al-Kaida (o níž je známo, že v Bosně a Hercegovině také působila), na jehož příčkách mj. figurovala právě Benevolence International Foundation.

US Department of the Treasury. Treasury designates Benevolence International Foundation and related entities as financiers of terrorism [online]. *treasury.gov.* 19. 11. 2002. [cit. 23. 06. 2021]. https://www.treasury.gov/press-center/press-releases/Pages/po3632.aspx

[140] Ronovská, K., Lavický, P. Czech Republic: Foundations and trust funds in the Czech Republic after the recodification of Civil Law: a step forward? *TRUST & TRUSTEES. 2015, roč. 21, č. 6, s. 639.*

Dle § 1449 NOZ se svěřenské fondy dělí na ty s veřejně prospěšným účelem a se soukromým účelem. Veřejně prospěšný svěřenský fond pak nesmí mít jako svůj primární účel dosahování zisku nebo provozování závodu. Zde lze spatřovat paralelu s omezením podnikání nadací.

Pro praxi a téma této práce je nicméně daleko zajímavější svěřenský fond soukromý, kde již omezení primárního účelu neplatí. Zde narážíme na další dělení svěřenských fondů, které tentokrát není definované zákonem. V praxi však jde o ustálený usus, který, jak bude vysvětleno v historické podkapitole, v některých případech alespoň v právním prostředí křesťanské Evropy (pochopitelně co do historických kořenů, nikoli co do paralelního fungování, ba dokonce primátu kanonického práva, ani jedno samozřejmě neexistuje, respektive primát je invertován způsobem vlastním sekulárním státům[141]) vývojově předchází svěřenský fond s veřejně prospěšným účelem[142][143].

---

[141] Němec R. Platná úprava pro vztah kanonického práva a platného práva ČR [online]. *Bulletin-advokacie.cz.* 29. 03. 2017 [cit. 26. 06. 2021]. http://www.bulletin-advokacie.cz/vztah-kanonickeho-prava-a-prava-ceske-republiky

[142] Jiná je situace v islámském právním prostředí (i když není pravidlem, že by převládající islámské vyznání státních občanů konkrétního státu automaticky znamenalo výlučnou platnost islámského práva).

Knapp, V. *Velké právní systémy (Úvod do srovnávací právní vědy).* Praha: C. H. Beck, 1996, s. 53.

[143] V islámském právním prostředí se trust poprvé objevuje v 6. století jako waqf - vyčlenění majetku na veřejně prospěšné nebo náboženské účely coby manifestace následování Pěti pilířů víry. Dnes již islámské právní prostředí zná jak veřejně prospěšný waqf, tak soukromý (rodinný) waqf, nebo též hybridní waqf vzniklý jejich kombinací. Existují nicméně omezení co do obmyšlených (obmyšlený nesmí využívat prospěch z waqf účelem, příčícím se principům Islámu, nebo být ve válce s muslimy – ačkoli tento problém nelze vyřešit jinak než evidencí skutečného majitele, je spíše otázkou pro odborníky na islámské právo, jakým způsobem je k této otázce přistupováno) i co do majetku, který může být do waqf vložen (např. vinný sklep či vepřín mohou být do waqf vloženy pouze v případě, že zároveň s nimi nebude do waqf vloženo i pro ně charakteristické zboží, pokud se ve zmíněných nemovitostech toto zboží nachází). Na rozdíl od evropského právního prostředí je patrný silný vliv církevního práva na vnitrostátní právní řád. Oproti trustu v evropském pojetí (přinejmenším českého svěřenského

Praktické dělení soukromých fondů zahrnuje obchodní svěřenský fond, rodinný svěřenský fond, osobní svěřenský fond a investiční svěřenský fond založený dle § 148 zákona č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a svěřenských fondech, ve znění pozdějších předpisů **(dále též „ZISIF")**[144].

Naposledy jmenovaný pak v sobě snoubí právní formu svěřenského fondu se statutem a nároky investičního fondu dle ZISIF (např. správcem fondu může být pouze takový subjekt, který je oprávněn obhospodařovat investiční fond dle ZISIF; zakladateli pak mohou být pouze kvalifikovaní investoři[145] – to znamená omezení nikoli na straně obmyšlených jako u waqf, ale naopak na straně zakladatelů[146] – vzhledem k riziku, spojenému s investováním, není investiční svěřenský fond dle ZISIF oprávněn shromažďovat peněžní prostředky od široké veřejnosti[147]).

Mimo český právní řád pak vznikají také zahraniční svěřenské fondy, nicméně i s nimi vnitrostátní právní úprava počítá (§ 97 ZISIF, § 2 ZESM aj.). Už z dob před implementací 4. AML směrnice existují názory odborníků o nutnosti diskuse ohledně rozsahu a podmínek uznávání těchto zahraničních trustů[148] (ve vztahu např. k zahraničním svěřenským fondům založeným dle práva daňově nespolupracujících jurisdikcí), to však není předmětem této definiční podkapitoly[149].

---

fondu, kde má tato úprava mezery) se dnešní waqf liší mj. jedním zásadním způsobem – je efektivně upraven jeho vztah k závěti a dědickému řízení jako celku.

Abbasi, M. Z. The Classical Islamic Law of Waqf: A Concise Introduction. *Arab Law Quarterly*. 2012. roč. 26, č. 2., s. 121-153.

[144] Typy svěřenských fondů [online]. *svsp.cz.* [cit. 27. 06. 2021]. https://www.svsp.cz/typy-sverenskych-fondu#investicni

[145] § 101 odst. 1 písm. b) ZISIF.

[146] § 272 odst. 1 ZISIF.

[147] *Typy svěřenských fondů.*

[148] Ronovská K., Volba formy správy rodinného majetku: na čem záleží? *Bulletin advokacie.* 2016, roč. neznámý, č. 7-8, s. 50.

[149] Ostatně i před formálním uvedením svěřenského fondu do českého právního řádu existovala *Haagská úmluva ze dne 1. července 1985 o právu rozhodném pro trust a jeho uznání,* která rezidentovi kteréhokoli ze členských států úmluvy umožňovala v případě, že stát jeho rezidence *„nemá vlastní úpravu trustu, zřídit v tomto státě trust dle jím zvoleného práva;"* celá tato práce by byla koncipována odlišně, kdyby byla ČR jejím členem.

Na pomezí mezi svěřenským fondem a fundací pak stojí také přidružený fond, nesoucí znaky obojího. Lze dojít k závěru, že jde o jakýsi poddruh svěřenského fondu, specifický v tom, že správcem může být pouze nadace a obmyšleným pouze takový obmyšlený, jehož podpora souvisí s posláním nadace. Tento požadavek se zdá být ve shodě s požadavkem § 350 NOZ na obsažení názvu nadace v názvu přidruženého fondu – nebylo by žádoucí, aby přidružený fond, dle názvu spojitelný s konkrétní nadací, sloužil odlišnému účelu.

5.2.2 Historie svěřenských fondů

Ačkoli v našem právním prostředí se jedná o relativně mladý institut, který se explicitního uznání vlastní existence dočkal až v NOZ, kořeny svěřenského fondu (pozn. v této kapitole budou všechny podoby institutu kromě svěřenského fondu, jak jej definuje český právní řád, pro zjednodušení označovány jako trust) coby trustu sahají až římského práva. Zde za něj lze považovat legát, potažmo méně formální fideikomis.[150] Obě formy odkazu byly nicméně pro jejich naplnění vázány na podmínku smrti zůstavitele.

Etapa rozvoje trustu, směřující k podobě, v jaké jej známe dnes, začala až o více než tisíc let později na britských ostrovech v období vrcholného středověku v souvislosti s křížovými výpravami[151]. Často movití křižáci před odjezdem do Svaté země (počítalo se s tím, že tažení může trvat celé roky) byli nuceni převést svá panství do vlastnictví správců, kteří v jejich nepřítomnosti vykonávali správu a v rámci zásady „vlastnictví zavazuje“ také plnili povinnosti s vlastnictvím panství spojené (odvody aj.). Tehdejší právo by bylo správcům neumožnilo efektivně vykonávat správu panství, pokud by k němu formálně nedrželi i vlastnické právo[152].

Problém nastal ve chvíli, kdy došlo k návratu křižáků z války, nicméně nedošlo k návratu vlastnického práva k panství do jejich rukou.

---

[150] Frýdek, M., Salák, P., Veselá, R. *Římské právo pro bakaláře.* Brno: Masarykova univerzita, 2009, s. 184.

[151] Heup, E. TRUSTS IN COMMON LAW AND CIVIL LAW (LLM RESEARCH PAPER) [online]. *vuw.ac.nz.* 2016. [cit. 27. 06. 2021]. https://researcharchive.vuw.ac.nz/xmlui/bitstream/handle/10063/5227/paper.pdf?sequence=1

[152] ibid.

Nebylo totiž možné správce přinutit, aby majetek opětovně převedli do vlastnictví původních majitelů, podobně jako u římskoprávního fideicomissia šlo o vztah založený na důvěře[153]. Četné stížnosti takto nectně zchudlých křižáků byly králem delegovány na Lorda Kancléře (právě mnohost oněch žádostí vyústila ve vznik ekvitního Court of Chancery[154]) a docházelo zpravidla k jejich uznávání.

Vznikl precedens, dle nějž bylo panství poskytnuto správci pouze k užívání (ačkoli bylo převedeno vlastnické právo k němu) a po návratu muselo být navráceno obmyšlenému, stejně jako myšlenka správy majetku pro jiného za jeho života jako taková (tedy nepodmíněná nutností například v podobě odjezdu vlastníka majetku na křížovou výpravu). V tomto období tedy vzniká paradigma, dle nějž se vlastnické právo k trustu pouze rozdělí mezi obmyšleného a správce, které je typické pro common law trust[155] (a odlišné od pojetí české právní úpravy svěřenského fondu).

Lze si povšimnout rozdílu oproti dnešnímu pojetí trustu. Správce se zde stal vlastníkem majetku, přičemž tento majetek byl typicky územně vymezen (setkáváme se s termíny „use of land" a „land trust"). Nebyly mu formálně uloženy žádné závazné instrukce, jak má panství spravovat, ani jak bude za správu odměněn (lze předpokládat, že správci připadaly užitky z panství a on jej pak obmyšlenému vrátil přibližně ve stejném stavu a se stejnou hodnotou, v jakém mu připadlo do správy; stejně tak lze dovodit, že vlastník ustanovil správcem osobu, v jejíž schopnosti efektivně spravovat majetek měl důvěru a stejně tak měl důvěru v to, že pokud dá správci nějaké instrukce, bude se jich tento držet).

V 15. a 16. století se na britských ostrovech stal populárním další účel, pro který byly trusty často zakládány. Dle tehdejšího práva měl feudál (a v konečném důsledku tedy král) v případě smrti zůstavitele právo

[153] Dajczak, W., Dostalík, P., Giaro, T. *Právo římské: základy soukromého práva*. Olomouc: Iuridictum Olomoucense, 2013. s. 115.

[154] Soud spravedlnosti. Právě zde se v britském právu zrodil princip ekvity, který vyústil ve vznik Court of Chancery. Na jeho základě bylo možné vyřešit situaci, kdy titul k majetku podle práva náležel správci majetku/panství, což bylo pochopitelně nespravedlivé k jeho původnímu vlastníkovi.

[155] Heup, E. *TRUSTS IN COMMON LAW AND CIVIL LAW (LLM RESEARCH PAPER).*

na dědickou daň ještě předtím, než došlo k vypořádání pozůstalosti – v případě absence dědiců pak celá pozůstalost připadla státu[156].

Naproti tomu, pokud vlastník majetku vložil majetek do trustu a správci ustanovil např. osoby, které by jinak určil svými dědici, fakticky nemohlo k dědění (a tedy aplikaci dědické daně[157]) nikdy dojít – v případě úmrtí jednoho ze správců mohl být snadno určen jiný; v případě úmrtí původního vlastníka majetku pak fakticky nedošlo k přechodu titulu na správce (neboť tento již titulus dávno měl) a opět se neaplikovala dědická daň.[158]

Tomuto mechanismu učinil přítrž až *Statute of Uses* z roku 1536, jímž došlo ke zpoplatnění převodu vlastnického práva k půdě (a tedy byla eliminována výhoda trustu spočívající ve vyhnutí se dědickému řízení)[159].

Zajímavou etapou vývoje trustů je též období průmyslových trustů, vznikajících v 19. století v USA. Ač je tento pojem úžeji spojen s ochranou hospodářské soutěže (právě nutnost vypořádat se s komoditními kartely a monopoly vyústila ve schválení *Sherman Act*, prvního moderního právního předpisu na ochranu hospodářské soutěže), částečná shoda v názvu není náhodná. Zakázané dohody byly totiž realizovány právě prostřednictvím nástrojů, které jsou vlastní trustu.

Americké právo v 19. století neumožňovalo, aby obchodní korporace bez zvláštního povolení držely akcie jiných subjektů (soutěžitelů) a vytvářely tak rozsáhlé holdingové struktury (na podobném principu ostatně fungují moderní soutěžní regulace, vyžadující důkladné skrutinium, jakmile se soutěžitel byť jen přiblíží dominantnímu postavení na trhu).

---

[156] Kuklík J., Seltenreich R. *Dějiny angloamerického práva.* Praha: Leges, 2011, s. 69.

[157] Madej., M. Odvrácená strana svěřenského fondu [online]. *všehrd.cz.* [cit. 28. 06. 2021]. https://www.vsehrd.cz/clanek/odvracena-strana-sverenskeho-fondu_ea241e38-d913-49cf-909f-f65f244ff6e6

[158] Vzhledem k nulové sazbě dědické daně v českém právním řádu není únik před konkrétně touto daní v našem právním prostředí realizován, poukazuje však na prapůvod daňové optimalizace, která je jedním z častých důvodů pro vznik přeshraničních roztříštěných struktur, proto je zde zmíněna.

[159] Kuklík, Seltenreich. *Dějiny angloamerického práva,* s. 69.

Obchodní korporace tedy zakládaly trusty, k jejichž správě si vybraly loajální správce. Do těchto trustů byly vloženy akcie jednotlivých korporací, přičemž ty samé korporace pak získaly podíly z fondu stejné hodnoty spojené s právem na výplatu dividend, čímž byl zákaz holdingových struktur obejit. Správci pak (ať už explicitně, či jednáním ve vzájemné shodě) působili na trhu a realizovali tak hardcore kartelové dohody[160].

Moderní common law doktrína pro trusty pak stanoví, že v konečném důsledku musí trust sloužit lidem[161] a nikoliv účelu (dochází zde k zrcadlení staletého paradigmatu z křižáckých dob, dle nějž se vlastnické právo k trustu pouze rozdělí mezi obmyšleného a správce, tedy osoby, aniž by se nutně mělo dosáhnout samostatného účelu, potenciálně odlišného od zájmu jmenovaných osob).

V tomto se jejich pojetí liší od českého svěřenského fondu, který slouží zakladatelem zvolenému účelu; podobně jako nadace, kde v sobě nicméně účel často může skrývat podporu celé skupiny osob tak rozsáhlé, že už na její jednotlivé členy ztrácí smysl nahlížet jako na UBO[162].

Oproti českému pojetí má common law trust jeden zásadní rozdílný prvek – může nastat situace, kdy za života zakladatele mohou obmyšlení jednomyslně rozhodnout o zániku svěřenského fondu, respektive pořídit o majetku v něm vloženém (jak vyplývá z rozhodnutí *Saunders v Vautier*[163]).

---

[160] La Fayette Wilgus H., The Standard Oil Decision: The Rule of Reason. *Michigan Law Review*. 1911, roč. 9, č. 8, s. 648.

[161] Brown, J. P., Pawlowski, M. Enforcing Private Purpose Trusts [online]. *aston.ac.uk*. 25. 03. 2019 [cit. 27. 06. 2021]. https://publications.aston.ac.uk/id/eprint/38114/1/Enforcing_Private_Purpose_Trusts.pdf

[162] Ronovská, Pihera. *Rozpaky nad evidencí skutečných majitelů.*

Ostatně tento přístup zastává již 3. AML směrnice v bodě 9 preambule, kde se stanoví, že: **„***Pokud jednotliví příjemci právnické osoby nebo právního uspořádání, jakým je například nadace nebo svěřenská společnost, mají být určeni později, a kde proto není možné určit za skutečného vlastníka jednotlivce, bylo by postačují určit „okruh osob“, které mají být příjemci nadace nebo svěřenské společnosti. Tento požadavek by neměl zahrnovat zjištění totožnosti jednotlivců v takové skupině osob.“*

163 *Saunders v Vautier* [1841] EWHC Ch J82, England and Wales High Court (Chancery Division) [Vrchní soud Anglie a Walesu (divize Kancléře)].

Pravidlo *Saunders v Vautier*, jak common law literatura tento jev nazývá, je umožněno právě výkladem trustu coby rozdělení držby vlastnického práva mezi správce a obmyšleného/obmyšlené. Český svěřenský fond, vycházející z předlohy québeckého občanského zákoníku[164], vytváří samostatnou entitu a rozšiřuje paletu účelů, za jakými může být tato zřízena, i o účely neosobní. Uvážíme-li, že stejně může být koncipován i účel fundace, lze říci, že svěřenský fond dle českého práva je jakýmsi hybridním útvarem, spojujícím prvky common law trustu a (české) fundace[165].

5.2.3 Vztah svěřenských fondů k UBO

Jak bylo naznačeno v definiční podkapitole, kromě zjevného rozdílu v právní osobnosti je zásadním rozdílem mezi fundací a svěřenským fondem (bez dalšího typologického zařazení) otázka formálního oddělení zakladatele fondu od majetku za faktické možnosti zachování vazeb k němu (např. svěřenský fond určený ke správě rodinného majetku). Přitom ale zůstávají zachovány výhody, které mohou vést až k obcházení zákona.

I vzhledem k obtížné postižitelnosti majetku do fondu vloženého výkonem rozhodnutí vůči jednotlivým osobám s fondem spojeným (kromě obmyšleného, záměrně tedy nebylo použito zastřešující označení UBO) je navzdory relativní novosti institutu v českém právu a zatím stále jeho nižší četnosti než fundací (i když vzhledem k vyšší flexibilitě tohoto institutu se lze domnívat, že se misky pomyslných vah co do četnosti časem převáží směrem ke svěřenským fondům) evidence skutečných majitelů svěřenských fondů snad ještě důležitější než evidence skutečných majitelů fundací (právě vzhledem k jejich vedení účetnictví, nemožnosti změnit účel atd).

---

[164] Králík, M., Pihera, V., Spáčil, J., a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976-1474).* Praha: C. H. Beck, 2021. s. 1541.

[165] Ronovská, K., Pihera, V. Fundační principy a hranice jejich flexibility. K otázce možnosti dodatečných změn podmínek fungování svěřenských fondů a fundací [online]. *pravniprostor.cz.* 21. 10. 2019. [cit. 28. 06. 2021]. https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/fundacni-principy-a-hranice-jejich-flexibility-k-otazce-moznosti-dodatecnych-zmen-podminek-fungovani-sverenskych-fondu-a-fundaci

6 Srovnání evidence UBO fundací a svěřenských fondů

V předchozí kapitole bylo pojednáno o typologii fundací a svěřenských fondů. Dříve bylo také sděleno, že se práce bude zabývat především evidencí fundací a svěřenských fondů jako takových, nikoli evidencí podílů korporací do nich vložených. Pro účely této kapitoly tedy text povětšinou vychází z premisy, že do majetkové podstaty evidované entity není vložena žádná obchodní korporace (popřípadě jiný prvek, který by zakládal povinnost podřídit evidenci jinému ustanovení než ustanovení o svěřenských fondech a fundacích).

Tato kapitola též rozvede soustavu ustanovení ZESM, dle nichž se určuje UBO fundace a svěřenského fondu (též „jiné právní uspořádání"), a některá úskalí právní úpravy, která byla zmíněna v kapitole o vnitrostátní právní úpravě UBO.

6.1 Soustava zákonných domněnek

V minulosti byl postup pro určení UBO postaven na materiální (ač nedokonalé s ohledem na majetkový prospěch, jak bylo vysvětleno výše) definici skutečného majitele jako *„fyzické osoby s možností fakticky nebo právně vykonávat (přímo nebo nepřímo) rozhodující vliv v právnické osobě, svěřenském fondu či jiném uspořádání bez právní osobnosti*[166]*,"* doplněné soustavou vyvratitelných domněnek, které se uplatnily pouze v případě, že osoby dle nich určené jako UBO splňovaly též materiální definici[167].

Naproti tomu aktuální materiální definice UBO, přesunuvší se z AML zákona do ZESM, sice vyplňuje zmíněnou „majetkovou mezeru", která zejména s ohledem na svěřenské fondy[168] (ale i soukromé nadace, jak bude rozebráno v této kapitole) zapříčiňovala ve spojení s prakticky

[166] § 4 odst. 4 AML zákona ve znění z roku 2018 (tedy před novelou implementující 5. AML směrnici).

[167] Ronovská. *Evidence skutečných majitelů „v mlze".*

[168] Např. situace svěřenského fondu „AB private trust I", kde nynější předseda vlády formálně není osobou s koncovým vlivem, takže dle předchozí úpravy nebyl UBO.

neexistujícími sankcemi za nesplnění povinnosti pomyslnou bezzubost původní právní úpravy, nicméně s sebou nese i nevyvratitelné domněnky, které akcentují princip zápisu každého, kdo šel kolem, do podivných rozměrů[169].

Máme tedy obecnou materiální definici UBO v § 2 písm. e) ZESM, dle níž je „*skutečným majitelem každá fyzická osoba, která je koncovým příjemcem nebo osobou s koncovým vlivem.*“ Nyní je třeba se vypořádat se zmíněnými nevyvratitelnými domněnkami.

Nevyvratitelná domněnka pro UBO fundací je stanovena v § 6 odst. 1 ZESM[170]. Ten stanoví, že vedle materiální definice UBO je „*skutečným majitelem vždy také každá fyzická osoba, která je jejím zakladatelem, která je členem její správní nebo dozorčí rady nebo jejím revizorem nebo osobou v obdobném postavení nebo v jejíž osobní podpoře spočívá podle zakladatelského právního jednání fundace její účel.*“

Naproti tomu nevyvratitelná domněnka pro UBO svěřenských fondů, která je stanovena v § 6 odst. 3 ZESM, stanoví, že vedle UBO podle materiální definice, společné všem EvO je „*skutečným majitelem vždy také každá fyzická osoba, která je jeho zakladatelem, jeho svěřenským správcem, oprávněná k výkonu dohledu nad správou právního uspořádání a která může jmenovat nebo odvolat svěřenského správce nebo obmyšleného, jeho obmyšleným nebo z okruhu osob, v jejichž hlavním zájmu bylo právní uspořádání zřízeno nebo je spravováno, není-li obmyšlený.*“

---

[169] Ronovská, Pihera. *Rozpaky nad evidencí skutečných majitelů.*

[170] Striktně gramatickým výkladem by bylo možno u fundací dojít i k aplikaci nevyvratitelné domněnky z § 3 odst. 1 ZESM. Při porovnání §3 odst. 1 ZESM a ustanovení explicitně určeného pro UBO fundací, tedy § 6 odst. 1 ZESM, však bude dojito k závěru, že aplikace §3 odst. 1 na fundace je vzhledem k číselnému požadavku pětadvaceti procent redundantní, když ustanovení určené speciálně pro fundace je způsobilé bez dalšího určit jako UBO i osobu, získávající nižší podíl z majetkového prospěchu (např. jeden z pěti potomků zakladatele, který nadaci založil na podporu svých dětí a každému z nich náleží 20 % z majetkového prospěchu nadace).

§ 3 odst. 1 ZESM

„Koncovým příjemcem právnické osoby je každá osoba, která může přímo nebo nepřímo získávat více než 25 % z celkového majetkového prospěchu tvořeného při činnosti nebo likvidaci právnické osoby, a tento prospěch dále nepředává; má se za to, že prospěch předáván není.“

Při porovnání čl. 3 bod. 6 písm. c) 5. AML směrnice , dle nějž výčet UBO zahrnuje přinejmenším *„v případě právnických osob, jako jsou například nadace, a v případě právních uspořádání obdobných svěřenským fondům fyzickou osobu nebo osoby v rovnocenném nebo obdobném postavení, jaké mají osoby uvedené v písmeni b)*“ (pozn.: písmeno b) je ustanovení o UBO svěřenských fondů), s výše citovanými výčty nevyvratitelných UBO dle ZESM, lze uzavřít, že jak 5. AML směrnice, tak ZESM považují přinejmenším evidenci fundací a svěřenských fondů, ne-li přímo entity samotné, za obdobné a rovnocenné.

6.2 Přístup veřejnosti k evidenci

Rozborem ustanovení v předchozím odstavci byla stanovena premisa, že ZESM má zájem na tom, aby byly jak u fundací, tak svěřenských fondů, evidovány v podstatě tytéž osoby. 5. AML směrnice pak stanoví, že *„jiné druhy právních uspořádání, jako např. fiducie, určité druhy Treuhandu či fideicomisu, pokud se svou strukturou nebo funkcemi podobají svěřenským fondům*[171]*“*, by měly požívat stejné ochrany informací o UBO jako svěřenské fondy samotné[172]. Odložme prozatím rozbor otázky, nakolik intenzivní je tato podobnost a zkoumejme nyní přístup veřejnosti k evidenci UBO fundací v porovnání s evidencí UBO svěřenských fondů.

Dle § 14 odst. 1 ZESM může kdokoli získat z evidence výpis platných údajů o UBO právnické osoby (a tedy i fundace) v částečném rozsahu.

---

[171] Čl. 31 odst. 1 5. AML směrnice.

[172] *„Pravidla vztahující se na svěřenské fondy a podobná právní uspořádání v souvislosti s přístupem k informacím o jejich skutečných majitelích by měla být srovnatelná s pravidly, která v tomto ohledu platí pro společnosti a jiné právnické osoby. Vzhledem k široké škále typů svěřenských fondů, které v současnosti v Unii existují, a vzhledem k ještě větší variabilitě podobných právních uspořádání, by měly rozhodnutí o tom, zda je či není svěřenský fond nebo podobné právní uspořádání srovnatelně podobné se společnostmi a jinými právnickými osobami, přijímat členské státy. Cílem vnitrostátních právních předpisů, kterými se tato ustanovení provádí, by mělo být zabránit užívání svěřenských fondů nebo podobných právních uspořádání k praní peněz, financování terorismu či k souvisejícím predikativním trestným činům“*

preambule, bod 27 5. AML směrnice.

Tato částečnost je však pojata poměrně extenzivně – jedná se o následující údaje:

„a) jméno, stát bydliště, rok a měsíc narození, státní občanství skutečného majitele

b) údaj o povaze postavení skutečného majitele,

c) údaj o velikosti přímého nebo nepřímého podílu skutečného majitele, zakládá-li tento podíl jeho postavení,

f) den, od kterého je fyzická osoba skutečným majitelem,

g) den, do kterého byla fyzická osoba skutečným majitelem,"[173]

spolu s doplňujícími informacemi k nim:

„j) den, k němuž byl zápis nebo automatický průpis proveden,

k) okamžik, k němuž byly platné údaje zpřístupněny, a

l) poznámka o nesrovnalosti"[174]

Tento výčet pak může být rozšířen o uveřejnění dalších údajů dle § 13 písm. a) ZESM[175], *„k jejichž uveřejnění udělil majitel souhlas"*[176] (potud by vzhledem k nutnosti souhlasu UBO nebyl ve zveřejněná údajů v evidenci UBO žádný problém). Zároveň se však uplatní automatický průpis

[173] § 13 an. ZESM.

[174] ibid.

[175] Konkrétně je to *„adresa místa pobytu, popřípadě také bydliště, celé datum narození, rodné číslo nebo obdobný jedinečný identifikátor, byl-li přidělen".*

[176] § 14 odst. 1 písm. a) bod 3 ZESM.

dle § 37 odst. 3 ZESM[177], čímž dojde k uplatnění principu zápisu každého, kdo šel kolem, ve vpravdě štědrém rozsahu.

Naproti tomu u svěřenských fondů (právních uspořádání) jsou veřejnosti zpřístupněny pouze údaje dle § 13 písm. a) ZESM, tedy:

„jméno a adresa místa pobytu, popřípadě také bydliště, liší-li se od adresy místa pobytu, datum narození, rodné číslo nebo obdobný jedinečný identifikátor, byl-li přidělen, a státní občanství skutečného majitele.[178]

Přičemž ke zpřístupnění dojde dle § 14 odst. 1 písm. b) ZESM pouze u těch údajů, *„k jejichž uveřejnění skutečný majitel udělil souhlas, nebo údajů, které již jsou uveřejněny v evidenci svěřenských fondů a byly automaticky propsány podle § 37“*. S ohledem na dříve zmíněnou absenci vynutitelnosti evidenční povinnosti dle předchozí právní úpravy pak logicky nezřídka dojde k situaci, kdy dle § 37 nedojde k automatickému průpisu žádných údajů (když tyto nebyly dříve do evidence sděleny).

Cesta k údajům o UBO svěřenského fondu, k jejichž zveřejnění nedal UBO souhlas a které nebyly automaticky propsány, není zcela uzavřena. V (neúplném) rozsahu, v jakém se osobní údaje o UBO zapisují v případě právnických osob (a tedy i fundací), tedy *„jméno, stát bydliště, rok a měsíc narození, státní občanství skutečného majitele, údaj o povaze postavení skutečného majitele[179]*“, může přístup umožnit také rejstříkový soud, přičemž soud toto učiní jen v případě žadatele, který:

„a) osvědčí zájem v souvislosti s předcházením trestným činům legalizace výnosů z trestné činnosti, legalizace výnosů z trestné činnosti z nedbalosti a jejich

---

[177] „*Do evidence skutečných majitelů se jako skutečný majitel fundace automaticky propíše fyzická osoba, která byla zapsána*

a) v rámci zápisu do nadačního rejstříku jako zakladatel, člen správní nebo dozorčí rady nebo revizor, nebo

b) jako skutečný majitel právnické osoby zapisované do veřejného rejstříku, která je zakladatelem, členem správní nebo dozorčí rady nebo revizorem fundace.“

[178] § 13 písm. a) ZESM.

[179] § 15 ZESM.

zdrojovým trestným činům a trestným činům financování terorismu a podpora a propagace terorismu, nebo

b) o to požádá ve vztahu k právnímu uspořádání, jehož prostřednictvím může koncový příjemce získávat prospěch nebo osoba s koncovým vlivem uplatňovat svůj vliv na zahraniční právnickou osobu se sídlem mimo některý z členských států Evropské unie[180].“

I toto soudní rozhodnutí je přitom možno překlenout vůlí EvO nebo UBO dle § 32 ZESM u vybraných UBO:

„(1) Navrhne-li to evidující osoba nebo osoba zapsaná v evidenci skutečných majitelů jako skutečný majitel, soud údaje nebo jejich část o skutečném majiteli, který není plně svéprávný, v případech hodných zvláštního zřetele v evidenci skutečných majitelů znepřístupní, není-li to v rozporu s veřejným zájmem.“

Oproti široké paletě údajů, které jsou chráněny u UBO svěřenských fondů, se jeví jako nepatrná ochrana, kterou fundacím poskytuje § 34 ZVR, dle nějž lze „*na návrh soukromé fundace (na podporu zakladatele nebo osob blízkých zakladateli), znepřístupnit veřejnosti údaje přístupné[181]*“ (automaticky propsané) kromě ESM též „v *nadačním rejstříku[182]*“, přičemž jde o tyto údaje:

„b) výše vkladu každého zakladatele a rozsah splnění vkladové povinnosti,

c) omezení určená dárcem pro nakládání s jeho darem,

d) jméno a sídlo nebo adresa místa pobytu, popřípadě také bydliště, liší-li se od adresy místa pobytu zakladatele“[183]

Tuto ochranu nelze prolomit ani ustanovením podobným § 15 ZESM v případě svěřenských fondů (neboť pro fundace takové ustanovení neexistuje). Takto silná ochrana tak paradoxně není k dispozici ani svěřenským fondům[184], jež zákon ve vztahu k neveřejnosti údajů jinak

[180] ibid.

[181] § 34 ZVR.

[182] ibid.

[183] ibid.

[184] Ronovská, Pihera. *Rozpaky nad evidencí skutečných majitelů.*

povětšinou protežuje. Jde však o jediný případ, kdy stupeň ochrany údajů UBO fundace předčí stupeň ochrany údajů UBO svěřenského fondu.

Lze tedy říci, že zatímco údaje o UBO fundací jsou automaticky veřejně přístupné a rodinná fundace se prostřednictvím § 34 odst. 2 ZVR může domáhat nezveřejnění údajů o zakladateli a obmyšleném, nikoli o ostatních UBO dle soustavy domněnek, přístup veřejnosti k UBO svěřenských fondů je koncipován opačně – UBO si vybírá, které údaje zveřejní, a to nejen u těch svěřenských fondů, které jsou funkčně zaměnitelné s rodinnou fundací.

Uvážíme-li, že řízení o žádosti o znepřístupnění údajů o UBO fundace dle rejstříkového zákona potrvá v nejlepším případě několik dní, kdežto přístup k údajům na internetové stránce evidence UBO je otázkou doslova několika kliknutí myší a úhozů do klávesnice, lze zde spatřovat zjevný nepoměr jak v otázce ochrany údajů (jakým způsobem této ochrany dosáhne rodinná fundace a jakým způsobem této ochrany dosáhne funkčně dále nedefinovaný svěřenský fond), tak v otázce subjektivního práva na onu ochranu (u svěřenského fondu nezáleží na účelu, fundace přitom musí být rodinná, aby měla nárok na ochranu).

Posledním zde uvedeným projevem legislativní asymetrie je fakt, že v databázi není možné vyhledávat podle fyzických osob (potenciálních UBO, u kterých chceme zjistit vazbu na tu kterou entitu), jak tomu je v obchodním rejstříku, nýbrž dle názvu konkrétní entity[185].

Po zadání jména konkrétní osoby do evidence osob se tedy v případě fundací (ne však svěřenských fondů) zobrazí údaje o fundaci, jejímž UBO je „lustrovaná“ fyzická osoba dle nevyvratitelné domněnky. S takto získaným názvem fundace pak lze přistoupit k jejímu zadání do vyhledávače evidence UBO, který prozradí údaje o všech dalších UBO (pokud tyto nebyly znepřístupněny postupem dle § 34 odst. 1 ZVR). Pokud by ta samá osoba byla zadána do vyhledávače evidence osob a byla UBO svěřenského fondu, název svěřenského fondu se ve výsledcích vyhledávání nezobrazí.

[185]Carvová, Z., Čípová, I. Nový zákon o evidenci skutečných majitelů – přehledně [online]. *macek.legal.* 28. 05. 2021. [cit. 27. 06. 2021]. https://www.macek.legal/blog.html?a=5845-novy-zakon-o-evidenci-skutecnych-majitelu-prehledne-mgr-iva-cipova-mgr-zuzana-ca

6.3 Srovnání institutů

V předcházejících částech této kapitoly byla vymezena konstrukce domněnek (jakož i základní materiální definice) k určení UBO a popsán rozdílný přístup veřejnosti k různým údajům v evidenci UBO. Nezbývá tedy, než se zabývat stěžejní výzkumnou otázkou této práce – rozborem odlišnosti obou zkoumaných institutů ve vztahu k posouzení otázky, zda by měl být přístup veřejnosti k údajům v evidenci UBO upraven odlišně.

6.3.1 Kritérium veřejnosti účelu

Z historických částí kapitoly 5 (fundace a svěřenské fondy) lze vyvodit dvojici závěrů. Prapůvodní fundace byly entitami, sloužícími ke správě majetku ve veřejném zájmu, tedy k plnění veřejně prospěšného účelu[186]; naproti tomu prapůvodní svěřenské fondy (těmi jsou zde myšleny ony „křižácké“ trusty, vývojově starší waqf byl zmíněn spíše pro porovnání, pro posouzení trustu v ryze evropském pojetí nemá zásadní význam) sloužily ke správě majetku v soukromém zájmu, respektive pro jiného.

Drží-li se dnes fundace své středověké církevní předlohy, plynou z toho pro ni kromě společenského kreditu[187] určité výhody – například vyloučení z předmětu daně u položek uvedených v § 18a odst. 1 zákona č. 586/1992 Sb., zákona České národní rady o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů **(dále též „ZDP“)**; fundační právo ale od dob antického Říma urazilo dlouhou cestu a dnes již potenciální použitelnost fundace sahá za hranice veřejné prospěšnosti[188]. Ve vztahu k daňovému zvýhodnění veřejně prospěšných fundací § 17a odst. 2 písm. f) ZDP výslovně stanoví, že:

---

[186] Ronovská, K. *Nové české nadační právo v evropském srovnání.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, s. 115.

[187] Je běžnou praxí, že velké obchodní korporace využívají k organizaci svých filantropických aktivit právě nadace – bez ohledu na míru altruismu v této činnosti obsažen nou (která se pochopitelně může u jednotlivých zakladatelů značně různit) se jedná o velmi dobrou „public relations“ techniku.

[188] Ronovská, Pihera. Fundační principy a hranice jejich flexibility. K otázce možnosti dodatečných změn podmínek fungování svěřenských fondů a fundací.

„Veřejně prospěšným poplatníkem není rodinná fundace, kterou se pro účely tohoto zákona rozumí nadace nebo nadační fond,

1. které podle svého zakladatelského jednání slouží k podpoře zakladatele nebo osob blízkých zakladateli, nebo

2. jejichž činnost směřuje k podpoře zakladatele nebo osob blízkých zakladateli.“

Na druhé straně svěřenský fond zůstal svému středověkému předkovi přece jen o něco věrnější – alespoň v českém právním prostředí je povětšinou užíván coby nástroj správy majetku za soukromým účelem, ne nepodobným rodinné fundaci dle § 17a odst. 2 písm. f) ZDP.

Český svěřenský fond *„je právní uspořádání sui-generis, které nemá v jiných členských státech EU žádný protějšek“*. Podle tohoto právního uspořádání nevlastní právo na aktiva zakladatel ani svěřenský správce [189].

Dle Sándora[190] i EK nicméně tímto dochází pouze k extenzi požadavku na trustu podobné struktury – tímto požadavkem je oddělení právního a skutečného vlastnictví[191] - pokud totiž v českém pojetí svěřenského fondu nevlastní právo na aktiva ani zakladatel, ani svěřenský správce, neboť jde o práva bez vlastníka, nemůže být a maiori ad minus pochyb o tom, že držbu vlastnického práva (jak právního, tak skutečného) nevykonává tatáž osoba a tedy je právní vlastnictví od skutečného zcela nepochybně odděleno[192].

Právě specifická úprava ČR, vytvářející majetek bez vlastníka, umožňuje potenciální zneužití v rámci úniku před výkonem rozhodnutí proti majetku zakladatele. Je otázkou, jak judikatorní praxe posoudí založení svěřenského fondu v době, kdy sice ještě nebude **„***možné dovodit úpadek zakladatele ani v jedné z jeho forem ve smyslu ust. § 3 InsZ*[193]*“*, fakticky ale

---

[189] Report.

[190] Sándor, I. Different Types of Trust from an Ownership Aspect. *European Review of Private Law*. 2016, č. 6, s. 1199.

[191] Report.

[192] ibid.

[193] Buša, J. Svěřenské fondy ve světle insolvenční regulace – neúčinnost vyčlenění majetku [online]. *epravo.cz.* 25. 09. 2019. [cit. 26. 06. 2021].

dojde ke vzniku potenciální antiexekuční skrýše; tato skrýš je nicméně zmíněna pouze jako jeden z možných účelů moderního svěřenského fondu, neboť zahraniční právní úpravy trustu s ní počítají[194].

Jiná je situace v případě investičních svěřenských fondů a obchodních trustů, zastřešujících roztříštěné struktury – zde do hry vstupuje také proměnná v podobě obchodních podílů vložených do majetkové podstaty trustu. Jak však bylo vymezeno v úvodu této kapitoly i práce samotné, tato práce se primárně nezabývá posuzováním aspektů evidence UBO obchodních korporací (od které odvisí právě otázka podílů obchodních korporací, ať už vložených do fundace, nebo do svěřenského fondu).

Vzhledem k uznávání zahraničních trustů českým právem mohou být svěřenské fondy zajímavé také vzhledem k daňové optimalizaci, bude-li trust založen v některé z jurisdikcí, s níž má ČR uzavřenou poplatnicky příznivou dohodu o zamezení dvojímu zdanění a zároveň tato jurisdikce sama má pro trusty příznivý daňový režim (dle § 17 odst. 1 písm. f) podléhá svěřenský fond stejnému daňovému režimu jako jiné právnické osoby, český svěřenský fond se tedy pro daňovou optimalizaci sám o sobě nehodí).

Posledním, spíše diskurzním (neboť tato otázka je ke zodpovězení předurčena spíše odborníkům na dědické právo) možným účelem, je možnost obejít dědické řízení.

Ačkoli založení svěřenského fondu není řazeno mezi pořízení pro případ smrti dle § 1491 NOZ, je možné při založení svěřenského fondu určit správci pokyny tak, aby po smrti zakladatele vyplatil část, popřípadě celý majetek osobám dle zakladatelovy preference. Těmito osobami přitom nemusí být nepominutelní dědicové. Praxe čeká na soudní rozhodnutí, které určí, zda se nepominutelný dědic může proti takovémuto obejití nároku na svůj povinný díl nějak bránit[195].

Lze tedy dojít k závěru, že v moderních právních systémech je distinkce „trust – soukromý účel, fundace – veřejně prospěšný účel“ již

---

https://www.epravo.cz/top/clanky/sverenske-fondy-ve-svetle-insolvencni-regulace-neucinnost-vycleneni-majetku-109958.html

[194] Langbein, John. H. The Secret Life of Trust: The Trust as an Instrument of Commerce [online]. *core.ac.uk.* [cit. 28. 06. 2021]. https://core.ac.uk/download/pdf/72826306.pdf

[195] Srov. s § 235 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů.

obsolentní. Určující rozdíl mezi trustem a fundací je tedy třeba hledat jinde.

6.3.2 Kritérium právní osobnosti

Dle 5. AML směrnice, konkrétně čl. 30 a 31, se právní osobnost nezdá být nikterak problematická u korporací (ty bezesporu spadají do čl. 30 coby *„společnosti a jiné právnické osoby zapsané v rejstříku na jejich území“*) a u svěřenských fondů (čl. 31.). Tentýž článek zároveň obsahuje ustanovení o jiných právních uspořádáních: *„…aby se opatření stanovená v tomto článku vztahovala na další typy právních uspořádání s podobnou strukturou nebo funkcemi jako svěřenské fondy.“* Ohledně rodinných fundací a v konečném důsledku i jejich UBO zde nicméně vzniká teleologicky nerudovské dilema – *„kam s ním*[196]*?“*

Rodinná fundace totiž disponuje jak právní osobností (tedy se kvalifikuje do čl. 30), tak strukturou a funkcemi podobnými svěřenskému fondu[197] (a tedy se kvalifikuje do čl. 31). Preambule 5. AML směrnice v bodě 27 stanoví, že *„vzhledem k široké škále typů svěřenských fondů, které v současnosti v Unii existují, a vzhledem k ještě větší variabilitě podobných právních uspořádání, by měly rozhodnutí o tom, zda je či není svěřenský fond nebo podobné právní uspořádání srovnatelně podobné se společnostmi a jinými právnickými osobami, přijímat členské státy“.*

Zřejmě právě široká škála entit v EU evokovala myšlenku, že by bylo žádoucí členské státy vyzvat, aby podobné instituty samy identifikovaly, k čemuž došlo prostřednictvím čl. 31 odst. 10 5. AML směrnice:

„Členské státy oznámí Komisi kategorie, popis charakteristik, názvy a případně právní základ svěřenských fondů a podobných právních uspořádání uvedených v odstavci 1 do 10. července 2019. Komise zveřejní konsolidovaný seznam těchto svěřenských fondů a podobných právních uspořádání v Úředním věstníku Evropské unie do 10. září 2019.“

Problematiku (a problematičnost) posuzování svěřenských fondů a fundací dle právní osobnosti a funkce velmi dobře ilustruje Report. Dokument měl za cíl zmapovat, jak se členské státy vypořádaly

[196] Neruda, J. Feuilleton. *Národní listy.* 1886, roč. 13., č. 267, s. 1.

[197] A maiori ad minus – svěřenský fond není zákonem nijak omezen co do majetku, který v něm může být vložen, ani co do osob, které mohou být obmyšlenými, nepochybně tedy může být zřízen s účelem podpory zakladatelovy rodiny.

s implementací 5. AML směrnice ve vztahu ke svěřenským fondům a podobným právním uspořádáním – zejména co do plnění čl. 31 odst. 10 5. AML směrnice.

Prvou větou naposledy citovaného ustanovení byl tedy proveden zatěžkávací test toho, zda je svěřenský fond a podobné právní uspořádání v unijních předpisech definováno dostatečně na to, aby jej mohly státy samostatně identifikovat.

Netrpělivě očekávaje draft nařízení Single Rulebook již známe výsledek tohoto „interpretačního experimentu" (státy k němu přistoupily spíše restriktivně, např. rodinnou fundaci coby entitu srovnatelnou s trustem nahlásila pouze Malta a následně toto oznámení stáhla[198]), přesto však Report poskytuje cenné informace, které mohou pomoci zodpovědět stěžejní otázky této práce.

Celkově řada členských států (přibližně polovina) „*naznačila, že jejich právními předpisy nejsou upraveny žádné trusty ani podobná právní uspořádání.*[199]" Posouzení pravdivosti tohoto tvrzení bude vyústěním této podkapitoly, nyní však budou předmětem zkoumání vybrané instituty, které členské státy oznámily či neoznámily (a Komise jejich neoznámení považovala za nesprávné) coby trust-like instituty.

Skupina institutů, které Report zmiňuje, zahrnuje (kromě klasických common law trustů) fiducie, treuhand, fideicomissio[200], český svěřenský fond[201], fond a nadaci[202].

V případě fiducií, jakkoli jsou v právních řádech členských států EU početné, není otázka jejich zařazení pro výzkumnou otázku nijak zvlášť zajímavá – 5. AML směrnice fiducii výslovně označuje za trustu podobné uspořádání[203]. Fiducie, typická pro románské státy, je upravena buď přímo právními předpisy, nebo doktrinálně[204]. Jednotlivé úpravy se mírně liší, obecně lze říci, že fiducie spočívá v „*oddělení a převodu majetku na fiduciáře ve prospěch jednoho či více příjemců.*"[205]

---

[198] Report.

[199] ibid.

[200] Pro zkoumanou problematiku nezajímavé.

[201] Viz kapitola 5, zde nebude rozebírán.

[202] Report.

[203] Čl. 31 odst. 1 5. AML směrnice.

[204] Report.

[205] ibid.

Podobně jako fiducie byly 5. AML směrnicí za trust-like instituty označeny i některé druhy Treuhandu. Ty jsou sice nejčastěji zřizovány coby smlouvy o úschově, při „uschování" podílu v obchodní společnosti se ale smluvní vztah dle OECD rázem mění v trustu podobné uspořádání bez právní subjektivity[206]. Opět se tedy manifestuje čl. 31 odst. 1 5. AML směrnice.

Navzdory tomu ale ani Německo, ani Rakousko, kde je Treuhand běžným občanskoprávním institutem, neoznámilo Treuhand dle č. 31 odst. 10 5. AML směrnice. Důvodem byla nemožnost jeho oddělení od dědičného majetku zakladatele (Treuhandera). Navzdory vyjádření, že nepovažují Treuhand za trust-like institut, nicméně *„Rakousko i Německo uložilo uspořádáním Treuhand držícím aktiva společnosti povinnost oznámit jejich skutečné majitele[207]";* nabízí se tedy výklad, že ač se tamějším zákonodárcům příčí výslovně uznat Treuhand coby trust-like institut, připouštějí tuto jeho funkci.

Vzhledem k nejednotným strukturálním požadavkům na investiční fondy sama EK uznává, že *„přetrvává otázka, jak nakládat s fondy, které mají smluvní formu.[208]"* Z hlediska funkční analýzy tedy investiční fondy nejsou pro stěžejní výzkumnou otázku této práce zajímavé.

Naopak extrémně zajímavý je pro výzkumnou otázku poslední bod výčtu trust-like institutů dle Reportu. Je jím nadace. Ačkoli po více než patnáct let jsou nadace *„považovány za občanskoprávní ekvivalent trustu podle obyčejového práva, jelikož mohou být využívány k podobným účelům[209]",* v rámci čl. 31 odst. 10 5. AML směrnice je (v podobě nadace s právní subjektivitou) oznámila (a následně toto oznámení stáhla) pouze Malta.

Německo pak výčet doplnilo o *„nichtrechtsfähige Stiftung – nadaci bez právní subjektivity, pokud tato slouží pouze zájmům zakladatele"[210].* V tomto případě je podobnost se soukromým svěřenským fondem skutečně do očí bijící – toho si ostatně všimla i OECD, která nichtrechtsfähige

[206] ibid.

[207] ibid.

[208] ibid.

[209] Financial Action Task Force. *The misuse of corporate vehicles, including trust and company service providers.*

[210] Report.

Stiftung srovnává s trustu podobnými typy Treuhandu, a to dokonce bez ohledu na účel nichtrechtsfähige Stiftungen[211].

Z rozboru kategorií, které Report vymezil jako trust-like instituty, vyplývá, že kritérium čl. 31 5. 5. AML směrnice (důraz na strukturu a funkci entity) by mělo být nadřazené kritériu právní osobnosti dle čl. 30. 5. AML. směrnice. Stejně vyznívá i rozsudek SDEU ze dne 9. 7. 2014 ve spojených věcech E-3/13 a E-20/13[212] **(dále též *„Olsen"*),** které 4. a 5. AML směrnici předcházelo.

Stěžejním tématem popisovaného rozhodnutí byla otázka porušení svobody usazování a volného pohybu kapitálu (práv zaručených čl. 31, 34 a 40 *Dohody o evropském hospodářském prostoru ze dne 13. 12. 1993*[213]). V popisovaném rozhodnutí byla nicméně identifikována situace, kdy norský soukromý svěřenský fond nemohl požívat takových daňových výhod jako rodinná nadace dle norského práva (kterou soud identifikoval jako funkčně a strukturálně srovnatelnou).

Soudní důr Evropské unie **(dále též „SDEU")** judikoval, že v takovém případě se jedná o porušení svobody usazování dle čl. 31 EEA[214]. V bodě 7. odůvodnění rozhodnutí byla stanoveno, že „*rozdíl v sazbě daně neobstojí, pokud obmyšlení trustu jsou ve srovnatelném postavení jako obmyšlení rodinné nadace nebo nadačního fondu, které nepodléhají dle norského práva zdanění majetku*[215]".

Rozhodnutí *Olsen* z roku 2014 tedy položilo základy pro myšlenku, že nezáleží na právní formě entity, ale jejím účelu – akcentuje tedy literu ustanovení čl. 31 5. AML směrnice ve smyslu, že nezáleží na právní formě entity, ale na její funkční způsobilosti. V podobném duchu vyznívá i rozhodnutí *Panayi*[216], které je sice v porovnání s *Olsen* úžeji zaměřené, respektive na něj má oproti *Olsen* daleko větší vliv fakt, že se týká pro věc relevantních daňových otázek, nicméně i tak rozhodnutí *Panayi* právní

---

[211] ibid.

[212] Rozsudek SDEU ze dne 9. 7. 2014 ve spojených věcech E-3/13 a E-20/13 **(dále též „Olsen")**

[213] Čl. 31 an. Dohody o evropském hospodářském prostoru ze dne 13. 12. 1993 **(dále též *„EEA"*).**

[214] ibid.

[215] Bod 7 *Olsen.*

[216] Rozsudek SDEU ze dne 14. 9. 2017 ve věci C-646/15 **(dále též *„Panayi"*).**

osobnost též staví až do pozadí za způsobilost k právům a povinnostem (typickým pro osoby)[217].

Existuje názor, že podobně nežádoucí protežování svěřenských fondů, jaké bylo v případu *Olsen* uplatňováno vzhledem k nadaci, bude mít za následek nucený příklon subjektů k svěřenským fondům namísto nadací (které přitom poskytují lepší právní ochranu příjemci[218] a celkově mají v kontinentálním právním prostředí delší tradici, tedy jsou lépe „zažité"[219]). Rozhodnutí *Olsen*, ač v něm rozložení sil bylo opačné (výhody byly poskytnuty fundaci a ne svěřenskému fondu), zastává podobný právní názor – nedůvodné zvýhodňování jedné právní entity přinutí subjekty jí využít, ač by jinak své právo dle čl. 31. EEA jinak využily odlišným způsobem.

Mějme tedy za prokázané, že rodinná fundace a (přinejmenším) rodinný svěřenský fond jsou funkčně srovnatelné[220] a rozdíl v právní osobnosti nemá vliv na AML účel evidence jejich UBO. Toto tvrzení implikuje fakt, že i nakládání s údaji v evidenci UBO, zejména přístup veřejnosti (a způsob jeho získání/omezení) bude stejný – stejně vyznívá i důvodová

---

[217] Appermont, N. Trusts and the freedom of establishment. Implications of the Panayi Trust case and additional reflections on the importance of language: the example of ‚trust insolvency', a hybrid mismatch'? *TRUST & TRUSTEES.* 2017, roč. 23, č. 5, s. 1125.

[218] *„Nižší úroveň ochrany práv příjemce je ve srovnání s trusty rovněž srovnatelná s úrovní ochrany práv v uspořádání podobným trustu, která jsou zde analyzována."*

Report

[219] Toto zažití má pak konkrétní praktické dopady - např. řada bank působících v ČR odmítá zakládat účty svěřenským fondům – nikoliv proto, že by svěřenský fond s sebou nesl nějaké stigma, ale z onoho prostého důvodu, že jde v ČR zatím o natolik nový (a nestandardní) institut, že se bankám nevyplatí „učit" svůj interní informační systém pracovat s touto entitou. Situace se pak obvykle řeší založením účtu na jméno správce; zřejmě není potřeba rozvádět potenciální rizika z tohoto vzešlá pro ostatní UBO fondu.

[220] Mj. vzhledem ke směrnicemi i vnitrostátními předpisy uznávané kvalitě svěřenských fondů, spočívajících ve vyšší ochraně soukromí zúčastněných osob.

zpráva k ZESM[221]. Proč je tedy produkt práce zákonodárce, popsaný v podkapitole 6.2 (Přístup veřejnosti k evidenci), naprosto opačný?

6.3.3 Právo na soukromí

V předchozí části práce byla rozebrána a zodpovězena otázka srovnatelnosti vybraných svěřenských fondů a fundací, stejně jako identifikován problém nelogicky rozdílné úpravy veřejnosti evidence jejich UBO. Nyní zbývá analyzovat otázku práva na soukromí (které je v odborných kruzích řešeno nejen v souvislosti s nerovností ohledně veřejnosti UBO svěřenských fondů a fundací v českém právním prostředí, ale i vzhledem k právu na soukromí v případě správy majetku pro soukromé účely jako takové).

Stěžejním rozhodnutím pro celou oblast je rozhodnutí francouzského ústavního soudu *Ms. Helen S*. Ačkoli jde pouze o vnitrostátní soud jednoho ze členských států EU, francouzská *Deklarace práv člověka a občana z roku 1789* předznamenala vývoj řady dnešních právních řádů evropských států a doteď rezonuje nejen v jejich ústavních pořádcích[222].

V citovaném rozhodnutí francouzský ústavní soud řešil otázku proporcionality práva na soukromí a veřejného zájmu na přístupu k osobním údajům v případě soukromé nadace. Z odůvodnění rozhodnutí *Ms. Helen S.* mj. vyplynulo následující:

„*Collecting, recording, keeping, consulting and communicating information of a personal nature shall be justified by general interest and implemented in an adequate and proportional manner;*

---

[221] „*Reaguje se na návrh možnosti neuveřejňovat údaje o zakladateli nadace nebo nadačního fondu podle § 34 rejstříkového zákona. Návrh této změny v rejstříkovém zákoně je motivován snahou přiblížit rejstříkový režim fundací relativně diskrétnímu režimu svěřenských fondů, které se funkcí fundacím do značné míry přibližují. IV. AML směrnice podobnost fundací a svěřenských fondů vnímá, pročež lze uvažovat i o vhodnosti podobné míry ochrany osobních údajů.*“

Důvodová zpráva k zákonu č. 37/2021 Sb., o evidenci skutečných majitelů, ve znění pozdějších předpisů.

[222] Panico, P. Private Foundations and EU beneficial ownership registers: towards full disclosure to the general public? *TRUST & TRUSTEES.* 2020, roč. 26, č. 6, s. 495.

Listing, in a registry accessible to the public, the names of the settlor, the beneficiaries and the administrator of a trust provides information on the manner in which a person intends to manage his or her estate. The result is an infringement on the right of respect for private life[223]*."*

Nálezem francouzského ústavního soudu bylo rozhodnuto o zrušení ustanovení tamějšího daňového řádu, který stanovil možnost veřejnosti bez dalšího získávat údaje z evidence UBO. Rozhodnutí tak reflektuje dřívější rozhodnutí *Olsen* a *Panayi* ve smyslu, že přiznává soukromé nadaci postavení trust-like institutu[224].

Jen tímto způsobem mohl francouzský ústavní soud dojít k ustanovení čl. 31 odst. 4 5. AML směrnice, které upravuje limitaci přístupu veřejnosti k údajům o UBO svěřenských fondů a jim podobných uspořádání, a dovodit chybnou implementaci francouzského zákonodárce, když tento umožnil veřejnosti plný přístup k těmto údajům (tak jako v případě obchodních korporací, kde tento přístup není článkem 30 5. AML směrnice omezen.

Panico pak identifikuje tři způsoby, jakým by se v případě řešení stejné otázky, před jakou stál francouzský ústavní soud, byly bývaly vypořádaly další členské státy EU[225]. První, rakouský způsob, prakticky eliminuje právo na soukromí – soukromou fundaci (i jakoukoliv jinou právnickou osobu) sice lze vyhledat pouze pomocí jejího názvu nebo identifikačního čísla („*a ne podle fyzických osob v angažmá*[226]*"*), po jejich zadání se však komukoliv zobrazí všechny údaje o všech UBO té které právnické osoby, které jsou v evidenci uvedeny. Je tedy vidět, že rakouský zákonodárce zaujal opačný přístup, než jaký mu nabízelo rozhodnutí *Olsen*.

Druhým možným způsobem dle Panica je maltská právní úprava. Malta (která také jediná uvažovala nad oznámením své právní subjektivitou nadané fundace coby trust-like institutu v rámci čl. 31 odst. 10 5. AML směrnice[227]), podmiňuje přístup veřejnosti k informacím o UBO

---

[223] *Ms. Helen S.*
ibid.

[224] Panico. Private Foundations and EU beneficial ownership registers: towards full disclosure to the general public? s. 495.

[225] ibid., s. 496.

[226] Carvová, Čípová. *Nový zákon o evidenci skutečných majitelů – přehledně.*

[227] Report.

soukromých fundací prokázáním legitimního zájmu. Kritéria pro splněné této podmínky vyznívají ve smyslu, že zájem musí být *„založen na skutečném přispění k boji proti praní špinavých peněz a predikativních trestných činech nebo proti financování terorismu*[228]*“*.

Potud se úprava dle Panica jeví jako přijatelná. Je z ní však stanovena výjimka. Svěřenské fondy a podobná uspořádání (a tedy i soukromé nadace), které vykonávají vliv v obchodní korporaci domicilované mimo EU, nebo jejichž příjemci prospěchu jsou výlučně právnické osoby, jsou z poskytování údajů UBO pouze na základě legitimního zájmu vyloučeny tak, jak to stanoví čl. 31. odst. 4 d) 5. AML směrnice – zájemci o údaje o UBO k jejich získání postačí písemná žádost, podložená sice identifikačními dokumenty a popisem legitimního zájmu (jako v případě dříve uvedené maltské soukromé nadace bez mimoevropských prvků), legitimní zájem ale již nebude nijak ověřován. Nicméně už jen požadavkem na identifikační dokumenty jde maltská úprava nad rámec naposledy citovaného ustanovení 5. AML směrnice[229].

Třetím a dle Panica pravděpodobně i nejlepším způsobem (ač se má autor na pozoru, aby to výslovně neuvedl, patrně nechtěje nezdvořile hodnotit cizí právo) je dvojí režim evidence – ne co do právní formy (Kypr), ani ve vztahu k posouzení otázky příjmu veřejných prostředků (Slovensko), ale se zakotvením zvláštního režimu pro *„svěřenské fondy a jiná právní uspořádání, která kontrolují obchodní korporaci, neziskovou organizaci, mezinárodní neziskovou organizaci nebo fundaci*[230]*“*.

Samotný požadavek na identifikaci žadatele a prokázání legitimního zájmu v případě vnitrostátní soukromé nadace (a samozřejmě také svěřenského fondu a jiného právního uspořádání) je srovnatelný s maltským řešením a není tedy z hlediska rozvoje ochrany práva na soukromí zajímavý.

Belgická právní úprava však unikátním způsobem uchopila čl. 31. odst. 4 písm. d) 5. AML směrnice – rozšířila seznam entit, v případě žádosti o jejichž údaje o evidenci UBO není třeba prokazovat legitimní zájem, z entit, které kontrolují obchodní korporaci v zemi mimo EU, na

---

[228] Panico. Private Foundations and EU beneficial ownership registers: towards full disclosure to the general public? s. 498.

[229] Panico. Private Foundations and EU beneficial ownership registers: towards full disclosure to the general public? s. 499.

[230] ibid. s. 500.

entity, které „*kontrolují obchodní korporaci, neziskovou organizaci, mezinárodní neziskovou organizaci nebo fundaci*[231]“ – a to dokonce nejen mimo EU.

Takováto úprava by bez dalšího implikovala porušení práva na soukromí srovnatelné s rakouskou právní úpravou. Je tomu však naopak – belgická evidence skutečných majitelů osobám, které neprokáží legitimní zájem, poskytne pouze informace o UBO obchodní korporace, nikoli o UBO fundace, svěřenského fondu nebo jiného právního uspořádání (zobrazí se pouze jejich název)[232].

Belgická úprava tak řeší i otázku, která byla z této práce záměrně vyloučena (ač autor uznává, že se mu toto vyloučení nepodařilo provést dokonale – nebylo by to ostatně žádoucí vzhledem k úzké souvislosti s evidencí UBO) – přístup veřejnosti k údajům UBO svěřenského fondu nebo jiného právního uspořádání, drží-li tento podíl v obchodní korporaci nebo je-li UBO právnické osoby či jiného právního uspořádání.

Z uvedeného vyplývá, že maltská i belgická úprava sdílí myšlenku, že ke srovnatelným právním uspořádáním (svěřenský fond a rodinná fundace) je třeba aplikovat stejný přístup (odlišný od přístupu ke klasickým obchodním korporacím), a volí, stejně jako Panico, cestu přístupu akcentujícího význam práva na soukromí, které může být prolomeno právě jen dostatečně silným legitimním zájmem[233].

Ronovská a Pihera pak jsou stoupenci přístupu veřejnosti k evidenci, jemuž se blíží slovenská právní úprava – podmínění přístupu veřejnosti k evidenci UBO těch entit, které čerpají z veřejných prostředků[234]. Jisté ale je, že žádný z citovaných odborníků se nepřiklání k rakouské koncepci univerzálního přístupu k evidenci UBO, neboť v ní, stejně jako francouzský ústavní soud, spatřují disproporcionální zásah do práva na soukromí.

Radikální pohled na problematiku evidence UBO vzhledem k právu na soukromí pak přináší Noseda[235]. Upozorňuje na fakt, že existují konkrétní případy, kde díky existenci nějaké formy evidence bylo extrémně

---

[231] ibid.

[232] ibid. s. 501.

[233] ibid.

[234] Ronovská, Pihera. *Rozpaky nad evidencí skutečných majitelů.*

[235] Hovoří sice o CRS, ten je ale dle jeho názoru funkčně srovnatelný s evidencí UBO dle 4. AML směrnice (4., jelikož není veřejně přístupný).

intenzivním pochybením lidského faktoru (popřípadě úmyslně, jako v případě rozsudku SDEU ze dne 21. 12. 2016 ve spojených věcech C-698/15 R a C-203/15, jímž SDEU rozhodl o rozporu vnitrostátních předpisů, upravujících shromažďování dat občanů bezpečnostními službami Velké Británie a Švédska[236]) nad míru přípustnou a dalece nad míru obvyklou (ztráta digitálních nosičů s identifikačními údaji subjektů) zasaženo do práva na soukromí.

Takovémuto riziku se však s absolutní jistotou nelze vyhnout nikde, kde je součástí procesu i lidský faktor. Dokonce i při použití poskytovatele platebních služeb PayPal, které Noseda navrhuje (zpracování dat subjektů v samostatném systému, odděleném od veřejné správy[237]) v souvislosti s Common Reporting Standard, vždy bude existovat riziko jeho nabourání.

Není možné stoprocentně vyloučit únik dat jinak než tím, že nebudou vůbec sbírána. Takové řešení je však utopické a nemůže obstát. Otázkou tedy není, zda údaje mají být sbírány, ale jakými technickými prostředky lze nejlépe omezit riziko jejich zneužití. Nejde tedy o právní problém evidence UBO ve vztahu k právu na soukromí, ale o informačně technologický problém.

Na druhé straně výbor FATF sám přiznává, že seznam uspořádání, identifikovaných v Reportu, rozhodně není, co prostředků používaných ke zastření vztahu mezi UBO a aktivy, vyčerpávající[238]. V Reportu se hovoří o smlouvě o úschově, nominee službách, smlouvě o životním pojištění, tiché společnosti[239].

Ostatně ani sama EK si není jistá, zda by měla zařadit naposledy vyčtené instituty mezi trust-like instituty[240] – dělící linie tedy zřejmě bude nejdříve upřesněna teritoriálně, rozhodovací praxí jednotlivých

---

[236] Noseda, F. EU national challenges the Common Reporting Standard. *TRUST & TRUSTEES.* 2018, roč. 24, č. 10, s. 986.

[237] Noseda. CRS and beneficial ownership registers – a call to action, s. 502.

[238] Report.

[239] Zde Pihera a Havel považují jejich evidenci coby UBO za typický příklad negativního projevu principu zápisu každého, kdo šel kolem, je tedy očividné, že ani v odborných kruzích neexistuje jednoznačný názor na otázku míry soukromí UBO, jakož i toho, kdo by měl vůbec UBO být, nejde tedy jen o interpretační problém právních předpisů, popřípadě problém chybné implementace.

[240] Report.

členských států (vzhledem k průměrné délce trvání řízení před SDEU). Tím spíše tedy není definitivně určena „správná“ hranice práva na soukromí.

V souvislosti s hranicí práva na soukromí je třeba uvést ještě jeden zásadní argument. V roce 2016 došlo k incidentu známému jako Panama Papers, který odborné veřejnosti asi není třeba představovat. Bezesporu šlo o excesivní zásah do práva na soukromí všech zúčastněných. Netěží z něj ale AML boj doteď? Neumožnil právě tento zásah do práv na soukromí dosáhnout na osoby do té doby nedotknutelné (a to nikoliv v hinduistickém slova smyslu, ale právě naopak)?

Řada z těchto politicky exponovaných osob byla díky Panama Papers postavena před společenskou odpovědnost (zda zmíněné osoby tuto odpovědnost přijaly a vyvodily pro sebe důsledky už je jiná otázka) za svou sice legální, leč z pozice jejich veřejné funkce značně nemorální činnost. Zveřejnění evidence UBO by poskytlo tisícovkám investigativních žurnalistů nástroj podobný permanentním Panama Papers. K demokracii patří i její hlídací pes – nejmenované režimy nám dodnes ukazují, kolik toho zmůže, je-li uvázán na příliš krátkém řetězu.

7 Závěr

Bylo dokázáno, že rodinné fundace a svěřenské fondy jsou funkčně srovnatelné. Zákonodárce by tedy měl aplikovat shodný přístup k evidenci jejich UBO, k čemuž zatím nedošlo. Belgická úprava názorně ukázala, že dvoukolejní přístup veřejnosti k evidenci UBO může být prospěšný, pokud se ona dělící čára umístí lépe, než ji umístil český zákonodárce. Nepřiměřené protežování jedné z právních forem by subjektům upíralo svobodu výběru právní formy, která je pro ně nejvhodnější.

Řešením celé řady identifikovaných problémů jak na vnitrostátní, tak unijní úrovni, je unifikace pravidel pro určení UBO v podobě nařízení Single Rulebook, popřípadě alespoň jejich harmonizace, pokud se unifikace ukáže vzhledem k mnohosti typů subjektů jako nemožná (tedy je třeba poskytnutí nepřiměřeně nezatěžujících mechanismů pro zjištění UBO – např. zmíněný přeshraniční princip materiální publicity).

Jako vhodné řešení některých identifikovaných problémů se též jeví hromadný přístup států k *Haagské úmluvě o právu použitelném pro trusty*, ačkoli je nepravděpodobné, že dojde k realizaci tohoto řešení, když k ní nedošlo doteď.

Jako komplexnější otázka než určení, zda jsou svěřenské fondy a fundace srovnatelné (tedy otázka obě entity oddělující), se ukázalo právo na soukromí (tedy otázka obě entity spojující) – právě posouzení této otázky bylo klíčové pro vyvození závěrů o nejvhodnějším způsobu právní úpravy evidence UBO.

Názor autora na právo na soukromí ve vztahu ke svěřenským fondům a trust-like institutům (mezi něž, jak bylo dokázáno, patří i rodinné fundace) se shoduje se základní premisou rozhodnutí francouzského ústavního soudu *Ms. Helen S.*, a sice že právo na soukromí UBO svěřenských fondů a trust-like institutů může být narušeno jen v míře, proporcionálně ospravedlněné legitimním zájmem.

Autor nicméně zaujímá extenzivní přístup ohledně onoho legitimního zájmu. Považuje za legitimní narušení práva na soukromí (a tedy zveřejnění údajů z evidence UBO) případy, kdy:

- EvO čerpá z veřejných zdrojů (bez censu minimální částky, jak je stanoveno ve slovenském RPVS)
- UBO je osoba ve veřejné funkci

- Je v majetkové podstatě vložen podíl v obchodní korporaci, či je EvO v postavení UBO v jakékoli jiné entitě (a to bez dvojího režimu, jaký stanoví belgická právní úprava)

Kritérium čerpání veřejných zdrojů již gramatickým výkladem bez dalšího implikuje legitimitu požadavku veřejnosti evidence UBO.

Ohledně automatického zveřejnění údajů z evidence UBO, zastává-li tento veřejnou funkci, vychází autor z premisy, že AML předpisy obsahují zvláštní ustanovení o politicky exponovaných osobách. Z existence těchto ustanovení autor vyvozuje, že je dán legitimní důvod, aby pro tyto osoby i co do jejich evidence coby UBO existovalo zvláštní zacházení.

Autor si je vědom, že zpochybněním práva na soukromí UBO v případě podílů vložených v majetkové podstatě, nebo je-li EvO v postavení UBO v jakékoli jiné entitě (bez moderujícího belgického režimu), se názorově rozchází s řadou odborníků, kteří ohledně proporcionálního poměřování veřejnosti evidence UBO stojí na straně práva na soukromí.

V odpovědi se odvolává na v předchozí kapitole nastíněnou hypotézu „permanentních Panama Papers“. Autor není sociologem, zastává však názor, že kdo nemá co skrývat, přestal by být, tak jako v případě Panama Papers (unikla data o více než dvou stech tisících offshorových entitách[241] – nerozběhl se stejný počet mediálních štvanic), velmi brzy zajímavý.

Jakékoli řešení, které poleví v tlaku na AML problematické struktury (ač za cenu příslibu větší ochrany práva na soukromí UBO neproblematických struktur) by ad absurdum vedlo k legitimizaci „seychelského přístupu“ k UBO – zastírající by zůstali nadále skryti a administrativní těžkosti, způsobené těm, kdo nemají co skrývat, by přišly vniveč.

Jak se shoduje výbor FATF i EK, seznam uspořádání, identifikovaných v Reportu, rozhodně není co prostředků používaných k zastření vztahu mezi UBO a aktivy vyčerpávající. Autor dodává, že seznam uspořádání, ale i metod, sloužících k dosahování popsaného účelu, je také stále živý.

Tato nová uspořádání a metody budou vznikat i při maximálním AML úsilí o jejich potírání. Regulace je jim v patách, řada subjektů se chytí do jejích sítí. Pokud ale i při maximálním úsilí regulátorů část subjektů bude v zastírání úspěšná, není možné při moderovaném úsilí očekávat uspokojivý výsledek. Vzdání se přiměřené části práva na soukromí je

[241] **Finanční analytický úřad**. ***Výroční zpráva 2018.***

daní za efektivní regulaci. Stavění bariér pro přístup k údajům o evidenci UBO je naopak cestou k její neefektivitě.

Použité zdroje

Monografie

1. Kostohryz, M., Mikuláš, J. *Anonymita skutečného vlastnictví a její zneužívání.* Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2013.
2. Ronovská, K., Lavický, P., Dávid, R., a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654), Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014.
3. Hurdík, J., Koukal, P. Selucká, M., a kol. *EVROPSKÉ SOUKROMÉ PRÁVO V ČASE A PROSTORU I. Díl: Část teoretická, metodologická a systémová*. Brno: Masarykova univerzita, 2017.
4. Lánský, J. *Kryptoměny*. Praha: C. H. Beck, 2018.
5. Eliáš, K., Gaňo, J., Zuklínová, M. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem.* Ostrava: Sagit, 2012.
6. Kincl, J., Urfus, V., Skřejpek, M. *Římské právo.* Praha: C. H. Beck, 1995. s.
7. Knapp, V. *Velké právní systémy (Úvod do srovnávací právní vědy).* Praha: C. H. Beck, 1996.
8. *Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona. Český ekumenický překlad.* Praha: Česká biblická společnost, 1993.
9. Frýdek, M., Salák, P., Veselá, R. *Římské právo pro bakaláře.* Brno: Masarykova univerzita, 2009.
10. Dajczak, W., Dostalík, P., Giaro, T. *Právo římské: základy soukromého práva*. Olomouc: Iuridictum Olomoucense, 2013.
11. Kuklík J., Seltenreich R. *Dějiny angloamerického práva.* Praha: Leges, 2011.
12. Králík, M., Pihera, V., Spáčil, J., a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976-1474).* Praha: C. H. Beck, 2021. s. 1541.
13. Ronovská, K. *Nové české nadační právo v evropském srovnání.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012.

Články

14. Frolík, M., Havel, B. Král UBO mezi námi, aneb úvodní zamyšlení nad novým zákonem o evidenci skutečných majitelů. *Právní rozhledy*. 2021, č. 7, s. 229-236.
15. Du Toit, C. The Evolution of the Term „Beneficial Ownership" in Relation to International Taxation over the Past 45 Years. *Bulletin for International Taxation.* 2010, roč. 64, č. 10, s. 500-509.
16. Noseda, F. CRS and beneficial ownership registers – a call to action. *TRUST & TRUSTEES.* 2017, roč. 23, č. 5, s. 496-504.
17. Von und zu Liechtenstein, M. Protection of assets by trustees, new challenges from technology and politics. *TRUST & TRUSTEES.* 2014, roč. 20, č. 6, s. 525-528.
18. Niegel, J. En route to Nineteen Eighty-Four? Are the tunes of Orwell's Nineteen Eighty-Four echoed in Twenty-Seventeen? *TRUST & TRUSTEES*. 2017, roč. 23, č. 6, s. 587-595.
19. Balík S. Kanonické, právo, jeho vývoj a prameny do roku 1917. *Historický obzor*. 1994, roč. 5, č. 6, s. 133-137.
20. Ronovská, K., Lavický, P. Czech Republic: Foundations and trust funds in the Czech Republic after the recodification of Civil Law: a step forward? *TRUST & TRUSTEES. 2015, roč. 21, č. 6, s. 639-644.*
21. Abbasi, M. Z. The Classical Islamic Law of Waqf: A Concise Introduction. *Arab Law Quarterly*. 2012, roč. 26, č. 2., s. 121-153.
22. Ronovská K., Volba formy správy rodinného majetku: na čem záleží? *Bulletin advokacie.* 2016, roč. neznámý, č. 7-8, s. 44-51.
23. La Fayette Wilgus H., The Standard Oil Decision: The Rule of Reason. *Michigan Law Review*. 1911, roč. 9, č. 8, s. 643-670.
24. Sándor, I. Different Types of Trust from an Ownership Aspect. *European Review of Private Law*. 2016, č. 6, s. 1189–1216.
25. Neruda, J. Feuilleton. *Národní listy.* 1886, roč. 13., č. 267, s. 1.
26. Appermont, N. Trusts and the freedom of establishment. Implications of the Panayi Trust case and additional reflections on the importance of language: the example of ‚trust insolvency', a hybrid mismatch'? *TRUST & TRUSTEES.* 2017, roč. 23, č. 5, s. 1122-1133.

27. Panico, P. Private Foundations and EU beneficial ownership registers: towards full disclosure to the general public? *TRUST & TRUSTEES.* 2020, roč. 26, č. 6, s. 493-502.

28. Noseda, F. EU national challenges the Common Reporting Standard. *TRUST & TRUSTEES.* 2018, roč. 24, č. 10, s. 985-988.

Elektronické zdroje

29. Financial Action Task Force. The misuse of corporate vehicles, including trust and company service providers [online]. *fatf-gafi.org.* 13. 10. 2006. [cit. 26. 06. 2021]. https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/Misuse%20of%20Corporate%20Vehicles%20including%20Trusts%20and%20Company%20Services%20Providers.pdf

30. Australian Taxation Office. Trust tax return instructions 2019 [online]. *ato.gov.au.* 30. 05. 2019. [cit. 26. 06. 2021]. https://www.ato.gov.au/forms/trust-tax-return-instructions-2019/?page=46

31. Secretariat of the Global Forum on Transparency and Exchange of Information for Tax Purposes, Inter-American Development Bank. A Beneficial Ownership Implementation Toolkit [online]. *oecd.org.* březen 2019. [cit. 23. 06. 2021]. https://www.oecd.org/tax/transparency/beneficial-ownership-toolkit.pdf

32. Malfiet, J. Incoterms 2010 and the mode of transport: how to choose the right term [online]. *core.ac.uk.* 2011. [cit. 26. 06. 2021]. https://core.ac.uk/download/pdf/55826221.pdf

33. Ronovská, K. Evidence skutečných majitelů „v mlze" [online]. *Bulletin-advokacie.cz.* 25. 05. 2018 [cit. 23. 06. 2021]. http://www.bulletin-advokacie.cz/evidence-skutecnych-majitelu-v-mlze?browser=mobi

34. Finanční analytický úřad. Metodický pokyn č. 3 Finančního analytického úřadu, určený povinným osobám, č.j.: FAU-30944/2017/03, v aktualizovaném znění ze dne 17. května 2017 [online]. *financnianalytickyurad.cz.* 17. 05. 2017. [28. 06. 2021].

https://www.financnianalytickyurad.cz/download/FileUpload-Component-1750233108/1495011685_cs_metodicky_pokyn_c_3_zjistovani_skutecneho_majitele.pdf

35. What is a nominee director and why might I need to use one? [online]. *sleek.com.* [29. 06. 2021]. https://sleek.com/sg/resources/what-is-a-nominee-director-and-why-might-i-need-to-use-one/

36. Informativní materiál ke 29. schůzi jednání představenstva ČAK [online]. *cak.cz.* 19. 5. 2020. [cit 24. 06. 2021]. https://www.cak.cz/assets/priloha_10_2020_05.pdf

37. ČTK. EK hrozí postihem osmi zemím, které neplní pravidla směrnice AML [online]. *Advokátní deník.* 12. 02. 2020. [cit. 11. 06. 2021]. https://advokatnidenik.cz/2020/02/12/ek-hrozi-postihem-osmi-zemim-ktere-neplni-pravidla-smernice-aml/

38. Ronovská, K., Pihera, V. Rozpaky nad evidencí skutečných majitelů [online]. *Advokátní deník.* 31. 5. 2021. [cit. 11. 06. 2021]. *https://advokatnidenik.cz/2021/05/31/rozpaky-nad-evidenci-skutecnych-majitelu/#_ftn10*

39. European Parliamentary Research Service. Anti-money-laundering package 2021 (Implementation Appraisal) [online]. *europarl.europa.eu.* březen 2021. [cit. 26. 06. 2021]. https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/662624/EPRS_BRI(2021)662624_EN.pdf

40. Bakowski, P. EU ANTI-MONEY LAUNDERING (AML) AND COMBATING THE FINANCING OF TERRORISM (CFT) SINGLE RULE BOOK / BEFORE 2021-04 [online]. *europarl.europa.eu.* 21. 05. 2021. [cit. 26. 06. 2021]. https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-an-economy-that-works-for-people/file-eu-amlcft-single-rule-book

41. Homola, M. Haščák prevádza majetek na rodinu. O čo ide a hrozí mu prepadnutie majetku? [online]. *pravda.sk.* 18. 06. 2021. [cit. 27. 06. 2021]. https://ekonomika.pravda.sk/firmy-a-trhy/clanok/591839-hascak-prevadza-majetok-na-deti-a-manzelku-do-zvereneckych-fondov-o-co-ide-a-hrozi-mu-prepadnutie-majetku/

42. Christodoulos G. Vassiliades & Co. LLC. Cyprus: Register Of Ultimate Beneficial Owners [online]. *vasslaw.com.* 26. 04. 2021. [cit. 27. 06. 2021]. https://www.vasslaw.com/cyprus-register-of-ultimate-beneficial-owners/

43. Keane, T., Protopapa, L., Vgenopoulou, V. Ultimate Beneficial Owner (UBO) Registers Implementation in Cyprus [online]. *mondaq.com*. 17. 03. 2021. [cit. 27. 06. 2021]. https://www.mondaq.com/cyprus/money-laundering/1039462/ultimate-beneficial-owner-ubo-registers-implementation-in-cyprus

44. ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ posuzující, zda členské státy řádně identifikovaly trusty a podobná právní ujednání, která se řídí jejich právními předpisy, a zda se na ně vztahují povinnosti stanovené směrnicí (EU) 2015/849 COM/2020/560 final [online]. *eur-lex.europa.eu*. 16. 09. 2020. [cit. 26. 04. 2021]. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX%3A52020DC0560#footnoteref30

45. JURISDICTIONS PARTICIPATING IN THE CONVENTION ON MUTUAL ADMINISTRATIVE ASSISTANCE IN TAX MATTERS; STATUS – 15 JUNE 2021 [online]. *oecd.org.* 15. 06. 2021. [cit. 24. 06. 2021]. https://www.oecd.org/tax/exchange-of-tax-information/Status_of_convention.pdf

46. OECD. Czech Republic and the OECD [online]. *oecd.org.* [cit. 27. 06. 2021]. https://www.oecd.org/czech/czech-republic-and-oecd.htm

47. Derková, R., Havlová, A., Petrová, J. Prokazování skutečných majitelů v zadávacích řízeních [online]. *epravo.cz. 19. 12. 2017. [cit. 24. 06. 2021].* https://www.epravo.cz/top/clanky/prokazovani-skutecnych-majitelu-v-zadavacich-rizenich-106822.html

48. Vybíral, J. Nobelova nadace a Harvard vynalezly perpetuum mobile na peníze, píše stratég ČSOB [online]. *forbes.cz.* 08. 04. 2021. [cit. 27. 06. 2021]. https://forbes.cz/nobelova-nadace-a-harvard-vynalezly-perpetuum-mobile-na-penize-pise-strateg-csob/

49. Ďuranová, P. Šikanózní insolvenční návrh a pověst právnické osoby [online]. *epravo.cz.* 23. 03. 2018. [cit. 27. 06. 2021]. https://www.epravo.cz/top/clanky/sikanozni-insolvencni-navrh-a-povest-pravnicke-osoby-107300.html

50. Finanční analytický úřad. Výroční zpráva 2018 [online]. *financnianalytickyurad.cz*. duben 2019. [cit. 23. 06. 2021]. https://www.financnianalytickyurad.cz/download/FileUploadComponent-576511580/1558091740_cs_vyrocni_zprava_fau_2018.pdf

51. Tretera, J. R. Poměr státu a církve a vývoj kanonického práva [online]. *prf.cuni.cz.* [cit. 27. 06. 2021]. http://spcp.prf.cuni.cz/vyuka/obec-dej.pdf

52. Duba, J., Šveřepová, K. Ústav – nedostatky právní úpravy v praxi [online]. *Bulletin-advokacie.cz*. 30. 05. 2016. [cit. 17. 06. 2021]. http://www.bulletin-advokacie.cz/ustav-nedostatky-pravni-upravy-v-praxi

53. US Department of the Treasury. Treasury designates Benevolence International Foundation and related entities as financiers of terrorism [online]. *treasury.gov.* 19. 11. 2002. [cit. 23. 06. 2021]. https://www.treasury.gov/press-center/press-releases/Pages/po3632.aspx

54. Němec R. Platná úprava pro vztah kanonického práva a platného práva ČR [online]. *Bulletin-advokacie.cz.* 29. 03. 2017 [cit. 26. 06. 2021]. http://www.bulletin-advokacie.cz/vztah-kanonickeho-prava-a-prava-ceske-republiky

55. Typy svěřenských fondů [online]. *svsp.cz.* [cit. 27. 06. 2021]. https://www.svsp.cz/typy-sverenskych-fondu#investicni

56. Heup, E. TRUSTS IN COMMON LAW AND CIVIL LAW (LLM RESEARCH PAPER) [online]. *vuw.ac.nz.* 2016. [cit. 27. 06. 2021]. https://researcharchive.vuw.ac.nz/xmlui/bitstream/handle/10063/5227/paper.pdf?sequence=1

57. Madej., M. Odvrácená strana svěřenského fondu [online]. *vsehrd.cz.* [cit. 28. 06. 2021]. https://www.vsehrd.cz/clanek/odvracena-strana-sverenskeho-fondu_ea241e38-d913-49cf-909f-f65f244ff6e6

58. Brown, J. P., Pawlowski, M. Enforcing Private Purpose Trusts [online]. *aston.ac.uk*. 25. 03. 2019 [cit. 27. 06. 2021]. https://publications.aston.ac.uk/id/eprint/38114/1/Enforcing_Private_Purpose_Trusts.pdf

59. Ronovská, K., Pihera, V. Fundační principy a hranice jejich flexibility. K otázce možnosti dodatečných změn podmínek fungování

svěřenských fondů a fundací [online]. *pravniprostor.cz.* 21. 10. 2019. [cit. 28. 06. 2021]. https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/fundacni-principy-a-hranice-jejich-flexibility-k-otazce-moznosti-dodatecnych-zmen-podminek-fungovani-sverenskych-fondu-a-fundaci

60. Carvová, Z., Čípová, I. Nový zákon o evidenci skutečných majitelů – přehledně [online]. *macek.legal.* 28. 05. 2021. [cit. 27. 06. 2021]. https://www.macek.legal/blog.html?a=5845-novy-zakon-o-evidenci-skutecnych-majitelu-prehledne-mgr-iva-cipova-mgr-zuzana-ca

61. Buša, J. Svěřenské fondy ve světle insolvenční regulace – neúčinnost vyčlenění majetku [online]. *epravo.cz.* 25. 09. 2019. [cit. 26. 06. 2021]. https://www.epravo.cz/top/clanky/sverenske-fondy-ve-svetle-insolvencni-regulace-neucinnost-vycleneni-majetku-109958.html

62. Langbein, John. H. The Secret Life of Trust: The Trust as an Instrument of Commerce [online]. *core.ac.uk.* [cit. 28. 06. 2021]. https://core.ac.uk/download/pdf/72826306.pdf